

özgürlükiçin.com e-dergi

**Pisi'nin Dışındaki
Dünya**

**Menünüzü
Kişiselleştirin**

**Sihirli Değneğiniz:
Paso2**

Görkem ÇETİN ve Hakan HAMURCU:

“Microsoft Office’in artık iki rakibi birden var”

03.	Editörden
04-06.	Haberler
07-09.	XFBurn
10-13.	PASO2
14-18.	Zenmap
19-20.	Menünüzü Kişiselleştirin
21-25.	Pisi'nin Dışındaki Dünya
26-33.	Röportaj: Görkem ÇETİN ve Hakan HAMURCU
34.	Son Sayfa

Bu Sayının Editörü:

Orçun AVŞAR

Katkıçılar:

Ali İŞİNGÖR, Ali Erkan İMREK,
Aydın DEMİREL, Ayhan YALÇINSOY,
Fahri DÖNMEZ, Gizem BELEN,
Görkem ÇETİN, Hakan HAMURCU,
İrem ÇOBANOĞLU, Mustafa CEYLAN,
Razık HİLENOĞLU, Uğurcan ERGÜN,
Yusuf Faruk DOĞAN.

Tasarım:

artistanbul
(Pınar ESKİKAN)

Kapak Görseli:

jillhudsons (CC by-nc)

Özgürlüğün e-dergisi,

Creative Commons

(by-nc-sa) 3.0 ile lisanslanmıştır.

Pardus ismi ve logosu,
TÜBİTAK UEKAE'nin tescilli markasıdır

Bu yayın, [Özgürlüğün](#) topluluğu tarafından hazırlanmaktadır.

Herkese Teşekkürler!

Merhabalar, ben Orçun AVŞAR. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nde okumaktayım. E-Dergi'nin bu sayısının editörlüğünü ben üstlendim.

Bir şeyin içinde olmadan nasıl yapıldığını anlamamız gerçekten zor. 2010 yazında Özgürlükçin'de staj yapmadan önce ben de bu sitenin işleyişinin uğraş gerektirmeyen bir şekilde yapıldığına inanıyordum ve böyle olması bana gayet normal geliyordu. Orada bulunduktan sonra anladım ki, bu iş gerçekten özveri isteyen ve bir 'web sitesi' kavramının ötesinde bir şeydi.

Bu işin altına elini koyan insanlar Pardus'un bir işletim sistemi olmasının ötesindeki anlamlarını geliştiricilerden belki daha yoğun şekilde hisseden ve bunun getirdiği sorumluluk ve istekle çalışan, ayrıntıları es geçmeyen, her ayrıntıyı akılcı bir süzgeçle gözden geçiren, kısacası yaptığı işi bir şeyleri değiştirmek için yapan, Pardus'u seven insanlar.

Eğer sadece geliştiricilerin ya da kapalı bir alan içindeki insanların gözüyle bakarsak, diğer insanların Pardus'a nasıl baktığını hiçbir zaman anlayamayabiliriz. Bu bizim bir eksikliğimiz değil, bulunduğumuz konumun bir sonucudur. Özgürlükçin tam da bu işi yerine getirmekte olan bir platform. Özgürlükçin büyük özgür yazılımlarda olduğu gibi -eğer amacımız insanlığın bundan faydalanmasıysa- bir özgür yazılımın asıl hedefi olması gereken kullanıcılarıyla buluşmasında bir tampon olma görevini tarafsız olarak başarıyla yerine getirmekteydi.

Özgürlükçin'de bildiğiniz üzere bir takım değişiklikler yaşanmakta ve bu sayı, bu değişim öncesi e-derginin son sayısı. Bu değişimin neler getireceğini

tam olarak kestiremesek de ister istemez kafamızda soru işaretlerinin oluşması, endişe duymamız için yeterli olabilecek bir neden. Bu elbette bir önyargı değil ve umarım her şey Özgürlükçin'de gelecekte de eskisi kadar güzel olur.

E-Dergi'nin böyle bir sayısının editörü olmak, üzüntünün yanında benim için çok gurur verici.

32 sayı boyunca bu ürünün yanında olan tüm e-Dergi okuyucularına, tüm e-Dergi'de emeği geçenler adına teşekkür ediyorum.

Eminim ki, e-Dergi ileride tekrar canlanacak ve kaldığı yerden yola devam edecek. Yine okuyucuların heyecanla indirip bir çırpıda okuyacağı, Türkiye'deki özgür yazılımın "Biz buradayız" sesinde bir parça olmaya devam edecek.

Pek çok gönüllümüzün emeği ile hazırlanan bu son sayıyı okurken hepinize keyifli dakikalar diliyorum. Hoşça kalın.

HP Ürünlerini Özgürleştiriyor

Kısa bir süre önce, HP bir basın toplantısı gerçekleştirdi ve gelecek planlarını basın mensuplarıyla paylaştı. Linux, ayrıntıları yeni yeni ortaya çıkan mobil cihaz stratejisinin merkezinde yer aldı.

HP iki yeni WebOS telefonunu ve daha da önemli iPad'e karşı önemli bir rakip olacak yeni tabletinin tanıtımını da bu toplantıda gerçekleştirdi.

HP, WebOS'u sadece telefonlar için değil aynı zamanda tablet, yazıcı ve hatta bilgisayarlarda yayınlacağını açıkladı. Böylece dünyanın en büyük kişisel bilgisayar sağlayıcısı olarak, bundan sonra içinde Windows yüklü olmayan bilgisayarları satışa çıkaracağını açıkladı. Bu organizasyonun hiçbir yerinde bulunmayan Microsoft için kötü bir haber elbette ki bu. Belki de gerçekten bilişim teknolojilerinde bu yıl, Linux masaüstünün yılı olacak!

Linux'un Masaüstü Devrimi Yaklaşıyor mu?

Yatırımcılar ve geliştiriciler için bu gelişme son zamanlarda dikkat edilmemiş olaylara, aynı kömür madenindeki kanarya gibi bir uyarı niteliğinde. Bugünlerde programlarda alanında Linux ile yapılamayan sadece birkaç şey kaldı. Linux, yakın zamandaki teknoloji pazarının her sektöründeki kendini gösterecektir.

HP, tüketicilerin gelişmiş cihazlar ve hızlı gelişmeler beklediğini anlayan önde gelen şirketlerin içinde. Analistler 2012 itibarıyla tablet piyasası için 30 milyar dolarlık bir pazar tahmininde bulunuyor. HP de, yeni nesil mobil cihazlarında Linux'u temel alacağını doğruladı. Şirketler Linux'u tercih ediyor çünkü diğer mobil işletim sistemlerinden daha fazla mimariyi destekliyor. Bunun yanında özgürce ulaşılabilir ve istedikleri gibi şekillendirilebiliyor. Piyasadaki diğer hiçbir platform bunları sağlayamıyor.

HP'nin yeni nesil cihazları üzerinde Linux ve WebOS kullanma kararı, hem HP için hem diğer Linux tabanlı işletim sistemleri için hem de diğer platformlar için faydalı olacak. Linux kullanan şirketlerin sayısı artıkça, Linux da güçleniyor. HP ve diğer topluluklarının Linux ve WebOS yeniliklerinde bir araya gelmelerini dört gözle bekliyoruz.

Kaynak: [Linux Foundation](#)

Hoşça Kalın!

Ajans Pardus, alıştığınızdan çok farklı bir bölümle karşınızda! **Gizem BELEN** ve **İrem ÇOBANOĞLU**'yla beraber bu hafta stüdyomuzda **Ali İŞİNGÖR** ve **Pınar ESKİKAN** da bizlerle beraberdi.

Alıştığınız bölümlerden biri değil bu haftaki yayınıdır. Klasik haberleri verip çıktığımız bölümlerden değildi. Size biraz, görünmeyen yüzümüzden bahsetmek istedik.

Arka tarafta işlerin nasıl yürüdüğünü, ne kadar eğlendiğimizi sizler de merak ediyorsunuzdur. Mesela seminer organizasyonları aslında nasıl yapılıyor? Ya da 2009 sürüm günü heyecanını birinci ağızdan dinlemek, çok eğlenceli olacaktır.

Uzaklardan Selam Getirdik!

Eski anılar ve dedikodular dışında birkaç sürprizimiz de bulunuyor. Bunlardan bir tanesi uzaklardan, Amerika'dan. Acar muhabirimiz **Seda AKAY**, Özgürlükçü'nün isim annesi **Burçin METİN** ile güzel bir röportaj yapmış. Seda ve Burçin'in röportajı dışında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nden ÇoMaK ekibi de bizim için güzel bir kayıt göndermişler.

Tasarımcımız **Pınar ESKİKAN**'ı stüdyoya almışken bizim hakkımızda dedikodu yapma hakkını da ona verdik. Podcast kayıtlarının sizin dinlemediğiniz kısımlarının nasıl olduğunu tüm gerçekleriyle yüzümüze vuruyor! E-dergi çalışmalarını da bir de onun ağızından dinlemek isteyebilirsiniz.

Ajans Pardus kısa bir süre için ara veriyor. Çok yakında tekrar görüşmek dileklerimizle [56. bölümü](#) dinlemeye çağırıyoruz sizi.

Ajans Pardus

Özgür Belge Günü

Avrupa Özgür Yazılım Vakfı (FSFE) bireyleri, topluluk gruplarını ve kuruluşları 30 Mart günü Özgür Belge Günü'nü (Document Freedom Day- DFD) kutlamaya davet etti.

DFD, açık standartların ve özgür belge biçimlerinin önemini hatırlanacağı, uluslararası bir etkinlik. Açık standartlar, veri yazıp okumak için özgür yazılım geliştirme özgürlüğünü ve verilerinize özgürce bağlanmanızı güvence altına alıyor.

Bu etkinliğe, şehrinizde çeşitli faaliyetler düzenleyerek katılabilirsiniz. Farkındalığının artırılmasına yardım etmek için birçok yol var; el ilanları dağıtarak, okulunuzda seminer düzenleyerek, web günlüğünüze bir banner

ekleyerek ya da para bağışında bulunarak katkıda bulunabilirsiniz.

2011 Özgür Belge Günü'nün en az 25 şehirde kutlanması hedeflendi. Siz de bunun küresel bir başarı olması için yardım edin :)

Daha fazla bilgiye [bu adresten](#) ulaşabilirsiniz. Katkı vermek için ise [bu adrese](#) gitmeniz gerekiyor.

Neden Özgür Belge Günü?

İletişimimizin büyük parçası dijital dünyaya taşınmış durumda. Dijital toplumda, açık standartlar ve özgür belge biçimleri bize özgürce okuma ve yazma olanağı sunuyor. Uzun dönemde verilerimizi ulaşılabilir tutmamızı, yazılım üreticilerinin bağımsız kalabilmesi ve bilgi alışverişi

yapabilmemizi güvence altına almak için, [OpenDocument](#) gibi açık ve özgür standartlar, son derece önemli. Açık ve özgür standartlar, tekellerin ürünlerine bağımlı olmaksızın bilgiyi çoğaltmayı ve başkalarıyla özgürce paylaşabilmeyi güvence altına almayı hedefliyor.

Açık Standartlar Nedir?

Açık standartlar, tüm platformlarda herhangi bir kısıtlama, patent tehdidi olmaksızın kullanabileceğiniz yazılımların en büyük dayanağı.

Bizler, tüm kamu kurumlarının, firmaların, yerel yönetimlerin, okulların, hastanelerin ve sıradan insanların "gelecek endişesi" olmaksızın kullanabileceği, özgür ve açık bilişim standartlarını istiyoruz. Bizler, bilişim standartlarının uluslararası yazılım tekellerine değil; insanlara hizmet için var olması gerektiğini düşünüyoruz...

Açık ve özgür standartların en büyük hedefi, herkesin kamusal bilgiye hızlı, eşit, ücretsiz ve özgürce ulaşabileceği bir yapıdır.

Kampanyanın Amacı Nedir?

Kampanya izleyicilere açık standartlar ve belge biçimleri hakkında bir mesaj getiriyor. Açık standartlar, yazılım seçiminde ve özgürlük için temel şart. Özgür Belge Günü, açık standartların farkındalığını yükseltecek ve herkese daha iyi bir bilgi toplumuna katılma olanağı sunacak. İster grup olsun ister bireysel, Özgür Belge Günü'ne katılmak eğlenceli ve kolay :).

Kaynak: [OpenSource.com](#)

Mutfaktan Tıkırtılar

- Evlenmeye niyetli olsam, yarın babam beni hediye paketi yapar! (İrem)

- Yanlarında güzel kızlar var diye, üniversitedeki gay arkadaşlarımla takılıyorum! (Eren T. - Bir İstanbul trajedisi)

- İlker Kesen'e radyasyon tehlikesini anlatıyorum, çocuğun aklındaki tek soru: "Acaba radyasyon tehlikesi yüzünden okulun tatil olma ihtimali var mı?" (Gökmen Görgeç)

- Beğendili köfte oluyor, brendili köfte neden olmasın? İçimdeki gurmeyi öldürüyorsunuz! (Gizem Belen)

- "12 yıldır kadınları anlayamıyorum!" - Barkın Belen (12)

- "Ali Abi, mor inek İngilizce'ye nasıl çevrilir?" / "Milka :)"

- "Allahım kör oldum, mutfak öyle ıslı ıslı olmuş!" (İrem ofiste bulaşıkları yıkadı)

- Eskiden erkek arkadaşlarıma sık sık tokat atıyordum ama artık atmıyorum çünkü erkekler bunu çok kişisel alıyorlar. (İrem)

Zarafa'yı Duydunuz Mu?

Özgür yazılımlara geçmeyi planlayan kurumlar için en fazla ihtiyaç duyulan yazılım bileşenlerinden biri, Exchange benzeri bir sunucudur.

Aslında birçok çözüm mevcut. Bu yazılımlardan kimisi, ofis ağında Windows bağımlılıkları devam edenler için gerekenden az özellik içeriyor, kimisiyse kullanıcılarını kurulum problemleriyle bezdiriyor. Tüm bunların yanında biri var ki, herkesi memnun ediyor: Zarafa.

Zarafa, Exchange'e alternatif olacak, bir özgür yazılım çözümü. Exchange gibi çalışır, Exchange'e benzer bir arayüze sahip ve aynı mantıkta çalışıyor. Hatta fazlası var, Outlook, Thunderbird gibi farklı istemciler ve BlackBerry cihazlarla bile entegre edilebiliyor. iCal/CalDAV ağ geçidi desteğiyle beraber IMAP4 ve POP3 desteği de içeriyor.

Zarafa Pardus Depolarında!

"Peki, bu güzel çözüm bizim depolarımızda var mı?" diye merak edebilirsiniz.

Geliştiricilerimizden **Halil İbrahim GÜNGÖR** sayesinde Zarafa artık Pardus Kurumsal 2 deposunda mevcut. Normal kullanıcılarımızın yanı sıra özellikle kurumsal kullanıcılarımızın ilgisini çekecek bu uygulamanın bilgilerine buradan ulaşabilirsiniz.

Zarafa'yı kurmaya hâlâ karar veremediyseniz ya da biraz daha ikna olmanız gerekiyorsa size sunduğu özelliklerin listesine bir göz atalım. Bu kalabalık liste eminiz, ilginizi çekecektir.

- Adres Defteri
- Takvim
- Notlar
- Görevler
- Kişisel Klasörler/Paylaşımlı Outlook Klasörleri
- Her kullanıcı ve klasör için yapılandırma izinleri
- Toplantı daveti ve serbest/meşgul seçeneği
- Kaynak planlama
- POP3
- IMAP
- iCalendar
- Caldav
- Z-push üzerinden eşzamanlama
- BES ile BlackBerry entegrasyonu
- Ofis-dışında mesajı
- Brick-level yedekleme
- Tekil giriş

Sonuç olarak, Zarafa son derece umut verici. Kurulumu kolay, işlevleri tam ve en güzel bir özgür yazılım. Zarafa'ya bir şans verin!

Kaynak: [Ghacks.net](http://ghacks.net)

Mozilla Firefox 4 Çıktı!

Özgür yazılım dünyasının göz bebeklerinden İnternet tarayıcısı Mozilla Firefox, 12 Beta ve 2 aday sürümü kapsayan uzun bir geliştirme sürecinden sonra nihayet bizlerle buluştu.

Uzun zamandır merakla beklenen Mozilla Firefox'un 4. sürümü büyük ilgi görüyor. Çıktığı gün 8 milyon 850 bin kere indirildi.

Mozilla Firefox bu indirme rakamlarıyla ilk gün 2 milyon 350 bin indirilmiş olan İnternet Explorer 9'u bir hayli geride bıraktı! 24 Mart günü yapılan güncellemelerle beraber Pardus 2011 deposundaki yerini alan Mozilla Firefox 4'ü hemen deneyebilirsiniz.

Bakalım, Mozilla Firefox 4 hangi yeniliklerle geliyor:

- Performansı iyileştirildi. Firefox 4, Firefox 3.6'ya oranla 6 kat daha hızlı çalışıyor
- Javascript motoru değiştirildi ve daha yeni, daha hızlı bir motor olan JagerMonkey'e geçildi.
- WebGL uyumlu HD HTML 5 WebM video desteği eklendi.
- Grafik işlemleri için OpenGL donanım hızlandırması eklendi.
- Tarayıcı verilerinize başka bilgisayarlardan da erişebilmeniz için Firefox Sync özelliği eklendi.
- Eklenti çıkma koruyucusu eklendi.
- HTML 5 desteği artırıldı.

Daha fazlası için Mozilla Firefox 4'ün sürüm notlarına buradan ulaşabilirsiniz. Bu arada Firefox 4'un çıkışı şerefine başlatılan twitter partisine katılmayı da unutmayın :)

XFBurn

ÇoMaK Projesi sayesinde daha yakından tanışacağımız güzelliklerden biri, Xfce masaüstü ortamının CD/DVD yazma aracı XFBurn.

paket tanıtımı

CD/DVD yazmak, sık olarak yaptığımız işlemlerden biridir. Kimi zaman İnternet'ten indirmiş olduğumuz bir görüntüdür, kimi zaman bilgisayarınızı yedeklemek, kimi zaman müzik CD'si yapmaktır, kimi zaman da veri DVD'si yapmaktır CD/DVD yazma sebebimiz...

Sebebi ne olursa olsun, Pardus altında bu gereksinimi karşılayan yüklü olarak gelen K3b isimli bir uygulama var. K3b olsa da bazılarımız hemen "başka alternatifler de var mı?" diye merak etmeye başlarlar. İşte tam o soru aklınıza takıldığı an, marağınızı tatmin edecek cevap depolarımızda sizleri bekliyordur. Bu güzel uygulamanın adı: XFBurn.

Araba geliştiricileri, az yakıt tüketen arabaları geliştirmek için uğraşa dururlar. XFBurn geliştiricileriyle neredeyse RAM kullanmayan CD/DVD yazma programı geliştirmeye çalışırlar, ve bu konuda da çok başarılı oldukları konusunda hepimiz hemfikir olabiliriz. DVD yazma esnasında sadece 7 MB kadar RAM kullanıyor benim makinemde. Bazı makinelerde daha az RAM kullandığına dair duyular da kulağıma ulaştı.

İnanması güç ama performansı çok iyi, henüz CD/DVD yanma durumlarıyla da karşılaşmadım. CD/DVD yazma programlarının en büyük sorunu da CD/DVD'nin yanmasıdır zaten. Bu kadar reklam kısmından sonra umarım dikkatinizi çekebilmişimdir. Dikkatinizi çekmeye başlarabildiysem şimdi sıra geldi yazılımımızı tanıtmaya...

Lisans	= GPL
Kurulu Boyut	= 1,43 MB
Paket Boyutu	= 302 KB
Puanlama	= 8
Paket Sitesi	= http://www.xfce.org/projects/xfburn
Çalıştırma Yolu	= Uygulamalar > Çoklu Ortam

XFBurn yazılımı şu anda Pardus 2009 depolarında mevcut. Pardus 2009 kullanıcıları hemen indirip kullanmaya başlayabilirler. Pardus 2011 deposuna girmesi içinse test (review) süreci açılmış durumda. Önümüzdeki haftalarda kararlı depoya eklenmesini bekliyoruz. Kısa bir süre içinde Pardus 2011 kullanıcılarını da mutlu edecek haberin geleceğini düşünüyoruz.

Pardus'un farklı masaüstü ortamlarıyla kurulumu ve kullanımı noktasında büyük bir kolaylık sağlayacak CoMaK Projesi'nin tamamlanmasıyla, Xfburn'un hayatımıza daha fazla gireceğini öngörmek, sanırım yanlış olmaz. KDE bağımsız bir uygulama, her masaüstü ortamında bize kolaylık sağlayacaktır.

Eğer Pardus 2009 kullanıyorsanız, XFBurn yazılımını kurmak için, Paket Yöneticisi'ni açıp, xfburn diye aratıp, çıkan sonuçlardan seçerek yükleyebilirsiniz.

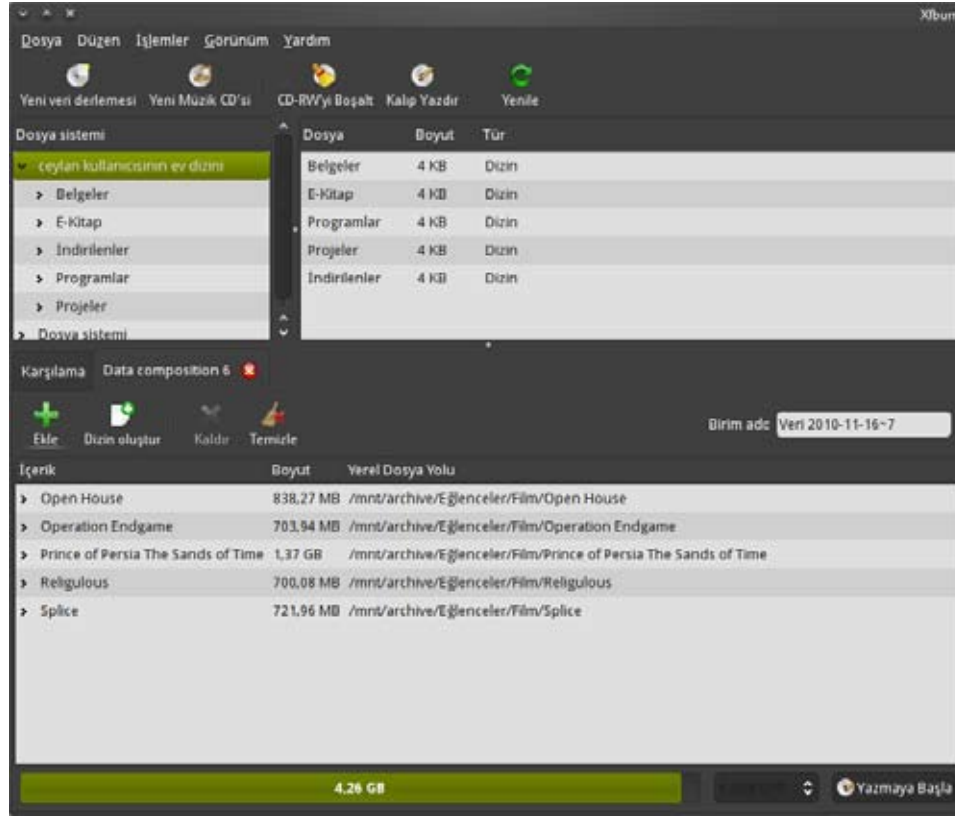
Eğer konsol üzerinden işlem yapmak istiyorsanız F12 ile konsolu açtıktan sonra "sudo pisi it xfburn" komutuyla konsoldan yükleme yapabilirsiniz. Muhtemelen aynı şeyi birkaç hafta içinde Pardus 2011 ile de yapabileceksiniz. Bunun için kararlı depoya girmesini beklememiz gerekiyor elbette.

Yükleme işlemi bittikten sonra uygulamamız menümüzdeki Uygulamalar > Çoklu Ortam yolu altına yerleşecektir.

Uygulamayı açtığımız zaman sade bir arayüzle karşılaşıyoruz. Kafanızı karıştırabilecek çok fazla ayrıntının olmaması da uygulamanın artılarından biri.

Yandaki resimde gördüğümüz gibi ana ekranda dört adet büyük düğme bulunuyor. Her düğmenin altında ne işe yaradığı açık bir şekilde belirtilmiş durumda. Kullanımı da kolaylaştıran özelliklerinden biri bu.

paket tanıtımı

Uygulamanın ana özelliklerine göz attıktan sonra sıra geldi kullanımını öğrenmeye. Örnek olsun diye isterseniz ilk önce bir veri diski oluşturalım. Bunun için az önce gösterdiğimiz ana ekran üzerinde yer alan büyük düğmelerden Yeni Veri Derlemesi düğmesine tıklıyoruz.

Açılan pencerede CD/DVD'ye yazmak istediğimiz dosyaları, yukarıda bulunan dosya gezgini içerisinde arayıp bulduktan sonra sürükleyip bırak yöntemiyle alttaki alana bırakıyoruz.

Dosya eklemek için bir diğer yöntem olarak, yine yukarıda bulunan dosya gezgininden bulduğunuz yazacağımız dosyayı seçip alt tarafta bulunan "ekle" düğmesine tıklayarak da ekleyebiliriz.

Yanlışlıkla bir dosya eklediysek tek yapmanız gereken, eklediğiniz dosyayı seçip, kaldır düğmesine tıklamak. Yazdıracağınız dosyaların seçilip eklenmesi ya da kaldırılması işte bu kadar kolay.

Yanda bulunan Birim Adı başlıklı alana yazmak üzere olduğumuz medyaya vereceğimiz ismi yazıyoruz. Eğer biz isim atamazsak, XFBurn otomatik olarak günün tarihini isim olarak atayacak.

Tüm ayarlamalardan sonra, sağ alt köşede bulunan Yazmaya Başla düğmesine tıklayarak yazma işlemini başlatıyoruz.

Kalıp dosyalarını yazdırmak

Peki, İnternet'ten indirmiş olduğumuz kalıp dosyalarını nasıl yazıyoruz? Aslında hiç de zor değil.

Varsayalım ki Pardus 2011 ISO dosyasını indirdiniz. Yazmak için ana ekranda bulunan Kalıp Yazdır düğmesine tıklıyoruz.

Açılan pencerede "Yazılacak Kalıp" bölümünde yazmak istediğimiz kalıp dosyasını seçiyoruz.

Eğer sistemimizde birden fazla CD/DVD yazıcı varsa, "Yazma Aygıtı" isimli açılır menüden hangi aygıtla kayıt yapacağımızı seçiyoruz.

"Kalıbı yazdır" diyerek yazma işlemini başlatıyoruz.

Şimdiden XFBurn, K3b için alternatif arayanların vazgeçilmez bir uygulaması olmaya aday gibi görünüyor.

Bol Pardus'lu günler dileğiyle..

**Kullandığınız tüm paketleri içeren
bir kalıp mı istiyorsunuz?**

İşte size PASO2!

Özgürlüklü topluluğundan Ali Erkan İMREK'in
yazdığı PASO2 aracını inceliyoruz...

paket tanıtımı

Eğer siz de benim gibi sürekli sisteminizi kurcalayan, meraklı bir yapıya sahipseniz ve bu merakınız neticesinde hiç olmadık zamanlarda sisteminizi açılmaz hale getiriyorsanız sakın endişelenmeyin ve panik yapmayın.

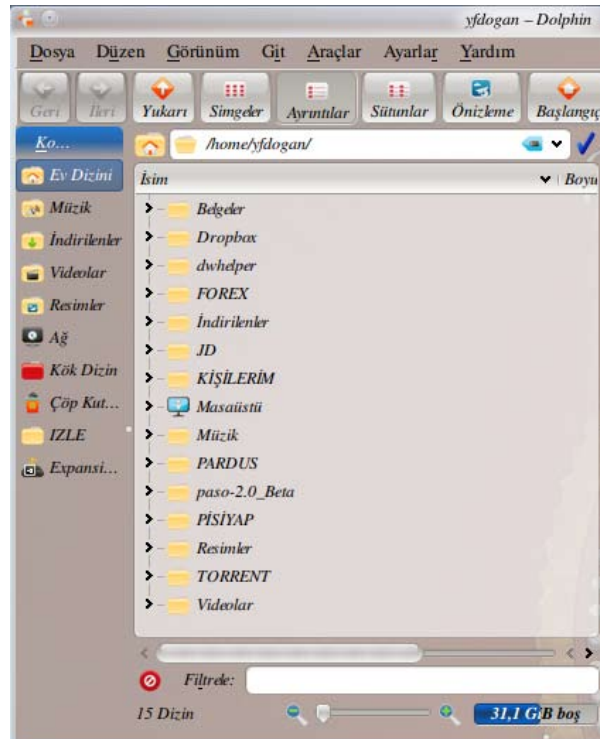
Sadece gülümseyin ve can simidinizin varlığıyla azimle çöküntüye uğrattığınız sisteminizi yeniden oluşturacağınızı bilin ve benim yaptığım gibi her yeni kurulumda, sanki ilk defa Pardus ile tanışıyormuşcasına heyecanınızı sergileyin.

Nasıl mı? Elbette Sayın **Ali Erkan İMREK** üstadımızın ortaya koyduğu ve bence Pardus'un olmazsa olmazlarından biri olduğuna inandığım PASO2 yazılımı ile.

Nasıl kullanacağız peki bu güzel yazılımı?

Öncelikle **Ali Erkan İMREK**'in bu yazılımı yayınladığı adrese gidiyoruz ve son sürümü olan paso-2.0_Beta.tar.gz dosyasını bilgisayarımıza indiriyoruz.

İndirdiğimiz bu dosyayı Home dizini altında açıyoruz.

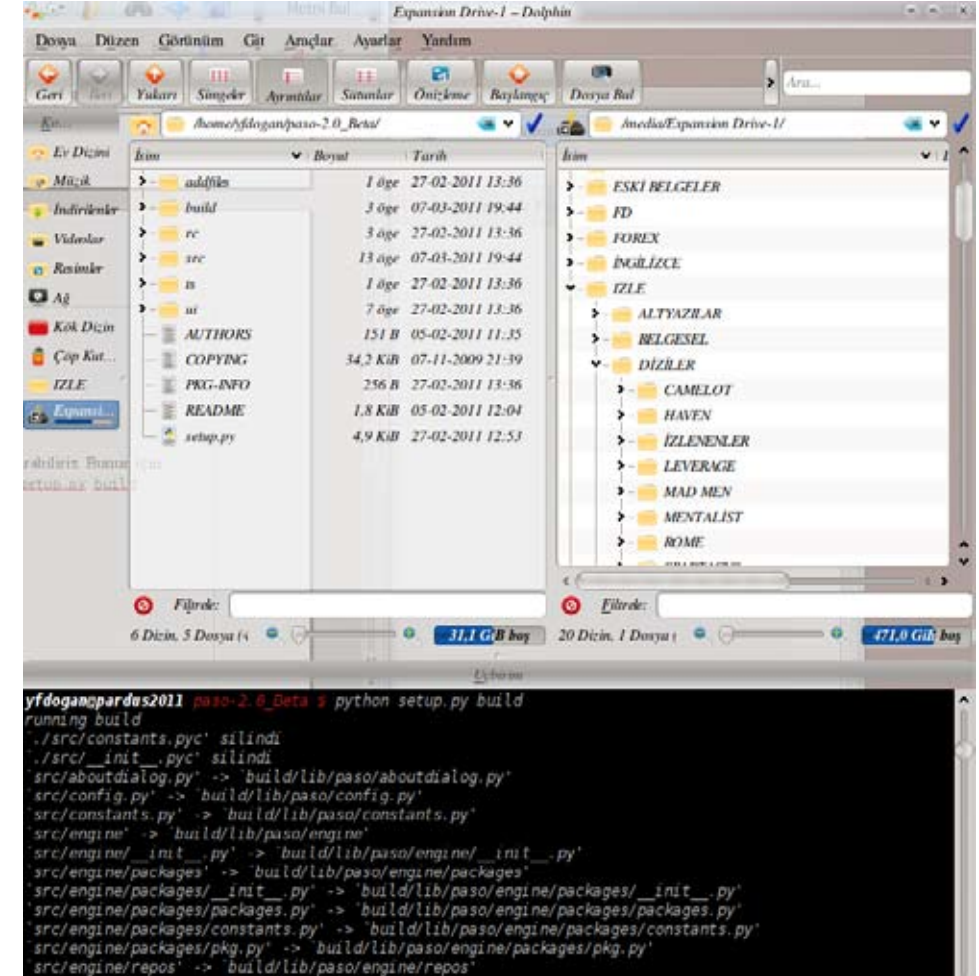

Readme dosyasını okumak bize yol gösterecek. Öncelikle Paso2 kurulumu için bize lazım olan bileşenleri Paket Yöneticisi yardımıyla kurmamız gerekiyor.

Bize lazım olan bileşenler:
python-qt-devel
python >= 2.7
qt >= 4.5
cdrtools
syslinux

Bu paketleri sırasıyla Paket Yöneticisi yardımıyla sistemimize kuruyoruz. Artık Paso2'yi kurabiliriz. Bunun için Dolphin içerisinde

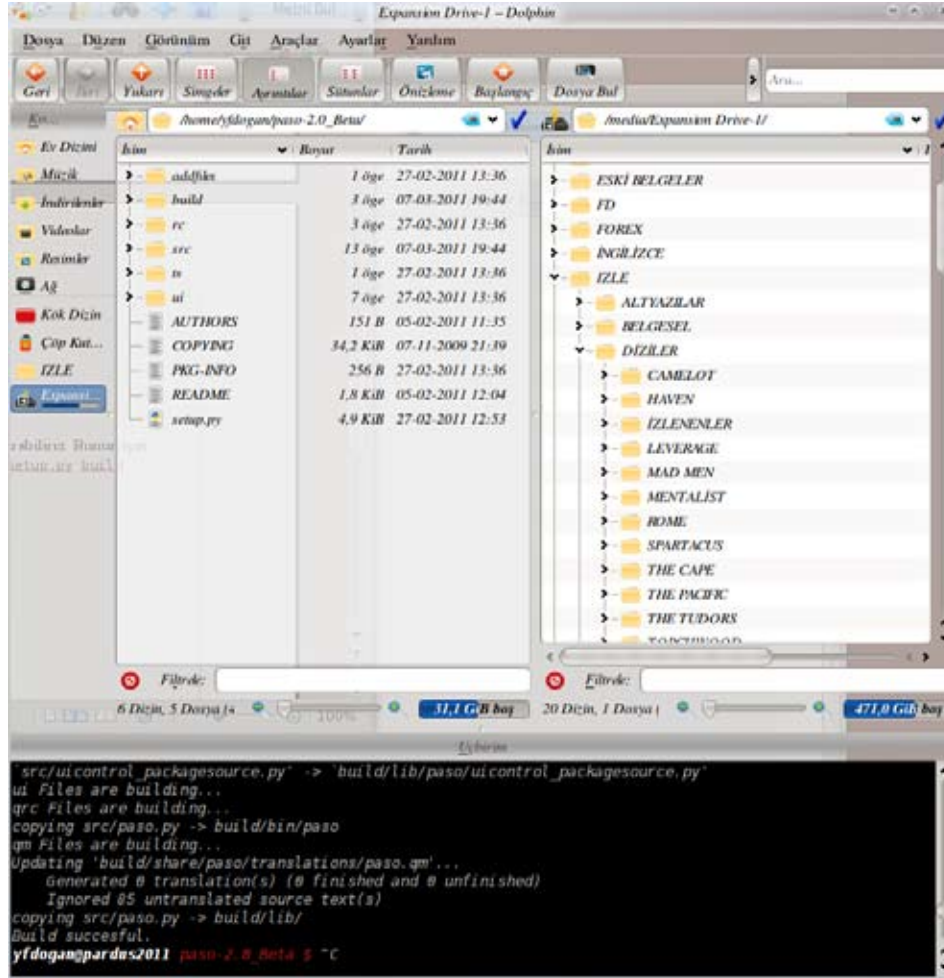
Paso2 dosyalarının olduğu dizinde F4 ile konsolu açıyoruz ve python setup.py build komutunu çalıştırıyoruz. Bu şekilde kurulumu başlıyoruz ve Build succesful ile kurulumu başarıyla gerçekleştiriyoruz.

Buraya kadar sorunsuz geldik. Bundan sonra ne yapacağız? Telaş yok. Hemen readme dosyasına bakıyoruz ve çalıştırmamız gereken komutu buluyoruz. İki yol var; birincisi kurulumu yaparak, ikincisi kurulumuz çalıştırma.

paket tanıtımı

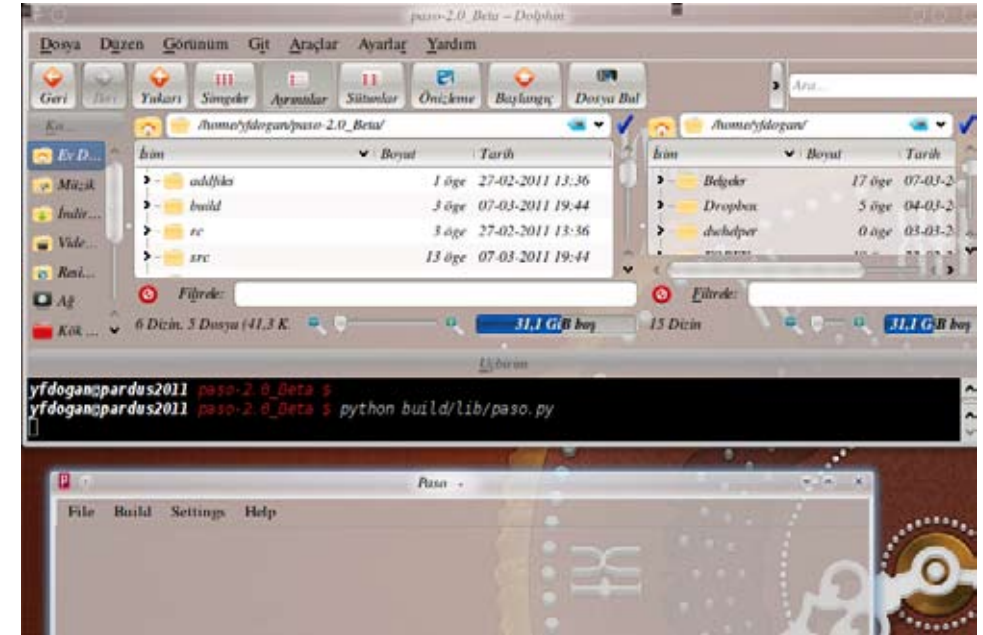
Ben ikincisini tercih ediyorum ve python build/lib/paso.py komutunu çalıştırarak program ana penceresine ulaşıyorum.

Gördüğünüz gibi Paso başarıyla açıldı ve hazır. İlk defa başlattığınızda sizden adınız ve e-posta adresiniz gibi bilgilerinizi girmenizi isteyecek. Bu bilgileri girdikten sonra menü çubuğundan File > New seçimini yapıyoruz ve projemize isim veriyoruz: Pardus!

Build menüsünden Build Paso From Installation seçeneğine tıklıyoruz. Karşınıza sisteminizin ana dizini gelecek ki bu da zaten Pardus'un ve kullandığınız tüm paketlerin bulunduğu dizindir.

Burada OK düğmesine basıyoruz ve Pardus'un kurulu olduğu dizini seçmiş oluyoruz. Bu adımdan sonra Paso bize sistemimizdeki tüm paketleri listelemeye başlıyor.

Paso başarıyla paketlerinizi listeledikten sonra Build menüsünde Build Installation Image (ISO) seçiyoruz.

Burada bazı ayarlar yapmamız gerekiyor.

Remote resource alanına depolarımızı ekliyoruz. Bende gördüğünüz gibi dört depo var. Siz de kendinizce kullandığınız depolarınızı ekleyebilirsiniz.

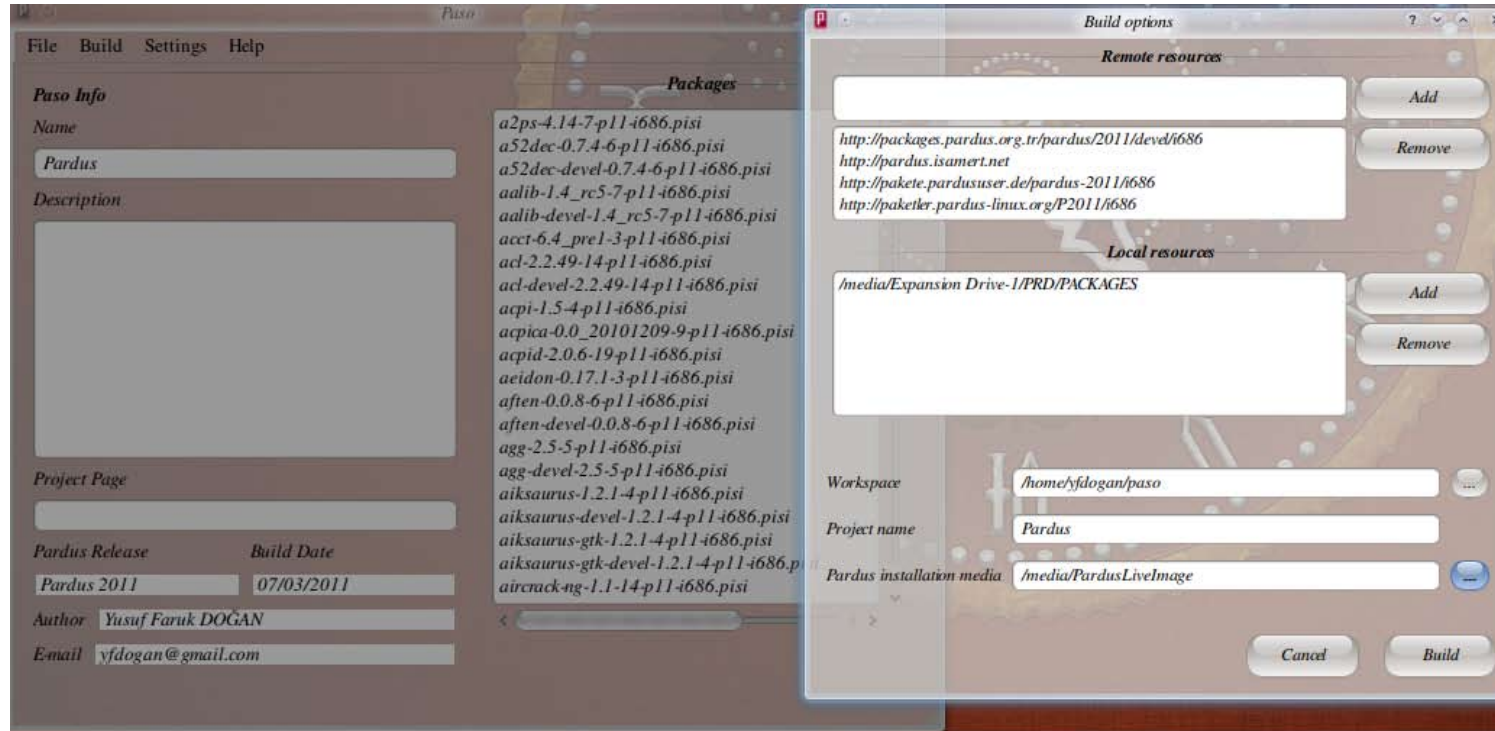
Local resource alanına, herhangi bir harici bellekte ya da taşınabilir bellekte pisi paketlerinizi muhafaza ediyorsanız bu alana o adresi girebilirsiniz.

paket tanıtımı

Workspace alanı öntanımlı olarak Paso dosyanızın oluşacağı Home dizininizi gösterir ki, bunu da dilediğiniz başka bir yere konumlandırabilirsiniz.

Pardus installation media alanına Pardus kurulum aygıtınızı adresliyorsunuz ve Build düğmesine tıklıyoruz.

Geldiğimiz aşama biraz sıkıntılı olabiliyor. Sisteminizde bozuk paketler varsa bu aşamada işler duruyor ve size konsolda neden durduğu bilgisini veriyor. Bu aşamada eğer sorun yaşıyorsak hemen konsola bakacağız ki hatanın ne olduğunu anlayalım. Hemen Başlat > Sistem > Konsol yolu ile ikinci bir konsol açıyoruz ve `sudo pisi it paketadı --reinstall` ile bozuk paketimizi yeniden kuruyoruz. Aşağıda bu hata için bir örnek görüyorsunuz. Burada dikkat edeceğimiz nokta şu sevgili arkadaşlar: Build aşamasında işlem durduğu vakit size bozuk olarak bildirilen paketi yeni oluşan Paso dizini altında repo dizininden silmeniz gerekiyor.

Sildikten sonra tekrar Build menüsünden Build Installation Image (ISO) menüsü ile işleme devam ediyoruz. Eğer bozuk pakete rastlamazsa Paso2 sonuçta size nur topu gibi bir ISO kalıbı verecek. Bundan sonra size düşen sadece bu kalıbı uygun bir ortama yakmak.

Şimdi aklınıza şöyle bir soru gelebilir, sistemimi kurdum, istediğim bütün paketleri de yükledim, iyi güzel ISO kalıbımız da var ama her kurulumda saatlerce pencere ayarı, Kmail ayarları plazma alan ayarları vs uğraşıyoruz.

Ne olacak bu ayarlar?... gibi sıkıntıların cevabı da şöyle:

Dolphin ile Home dizinini açıyoruz ve gizli dosyaları göster diyoruz: `.kde > share` altındaki config klasörünü olduğu gibi bir yerde yedekliyoruz ve yeni kurulumdan sonra da yerine geri kopyalıyoruz. En azından ben bu şekilde yapıyorum :).

Son olarak sevgili arkadaşlar bu harika yazılım PASO2 ile ilgili şu özellikleri de talep edebiliriz:

1. Paso, Build aşamasında bozuk bulunduğu paketleri, işleme ara vermeksizin kaynak depodan yüklemeyi kendisi otomatik yapsa daha güzel olur.

Fakat bunun için işlemin en başında "İnternet bağlantınız varsa eksik ya da bozuk paketler için Paso gerekli düzenlemeyi yapacak." şeklinde bir seçenek sunulabilir.

2. Config klasöründeki ayarları da içerecek şekilde bir yapılandırma olarak dahilindeyse tadına doyum olmaz, ne dersiniz?

3. Pisi paketinin olmaması büyük eksiklik değil mi?

paket tanıtımı

Fahri DÖNMEZ
fahridon@gmail.com

Nmap resmi grafik arabirimi: **Zenmap**

Nmap grafik arayüzü ile
ağınızı denetleyin.

paket tanıtımı

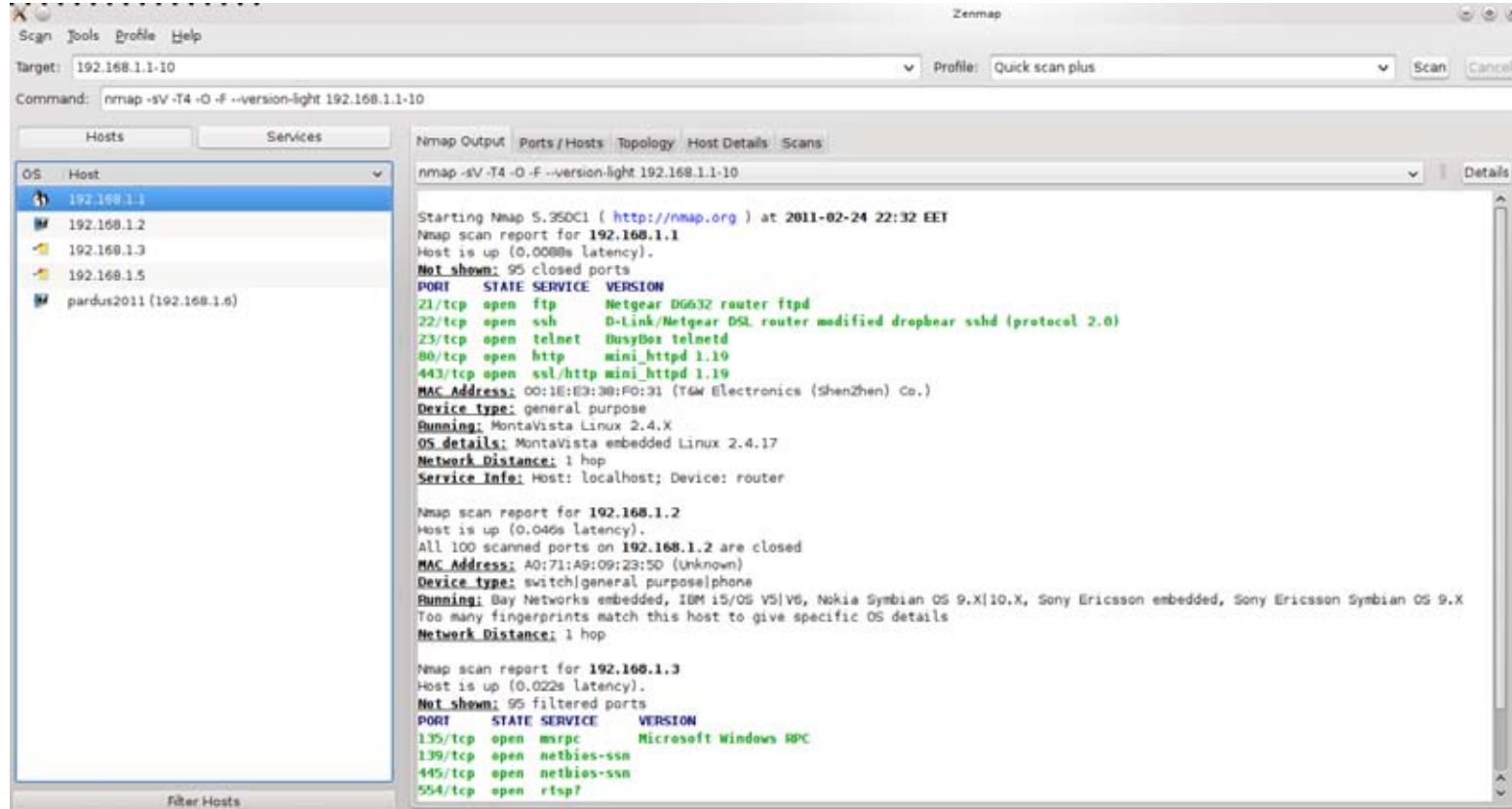
Ağ yöneticilerinin en birincil görevlerinden biri ağların güvenlik denetimidir. Ufak bir ağdan sorumlu olanlar için bu pek sorun olmaz. Fakat tüm makine parkını dolaşıp cihazların açık mı kapalı mı olduğunu, hangi işletim sisteminin üzerlerinde çalıştığını ya da üzerlerinde hangi portların açık olduğunu elle yazarak raporlanabilecek bir büyüklüğü aşmışsa ağınız ne yapacaksınız? Bu durumda tam olarak ihtiyacınız olan, açık kaynak ağ denetleme aracı Zenmap.

Zenmap aracı aslında, arka planda popüler konsol tabanlı ağ aracı olan Nmap kullanan bir grafik arayüzdür. Nmap, bir açık kaynak ağ güvenlik tarama ve denetim aracıdır. Bununla birlikte Nmap inanılmaz güçlü bir araç olsa da büyük ağlar ile çalışan birçok ağ yöneticisi sadece konsol araçları ile yetinmek istemez.

Bir grafik bazen binlerce yazıya bedeldir. Zenmap ağınızın interaktif haritasını otomatik olarak verir.

Zenmap deneyimli Nmap kullanıcılarına gelişmiş özellikler sunarken, yeni başlayanlara Nmap'ın kullanımını kolay hale getirmektedir. Zenmap'ın birçok platformda çalışan sürümleri mevcuttur: Linux, Windows, Mac OS X, BSD. Sık kullanılan taramaların kayıt edilebilmesi en çok kullanılan özelliklerindendir.

Zenmap interaktif olarak Nmap komutlarının oluşturulmasını sağlar. Daha sonra incelenmek üzere tarama sonuçları kaydedebiliyor. Kayıt edilen sonuçların farkları kıyaslanabiliyor. Son tarama sonuçları aranabilir bir veritabanında saklanır.

Kullanım

Zenmap sade bir arayüze sahip. Ağımızı denetlemeye nereden başlayabiliriz? İlk olarak hedefi belirlememiz gerekiyor.

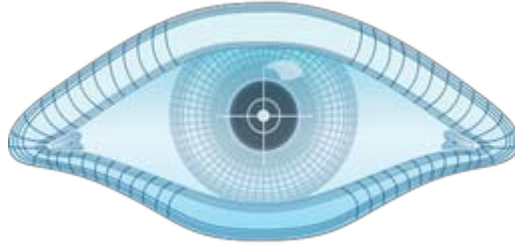
Örneğin denetleme yapmak istediğimiz makinenin ağ adresi 192.168.1.1 olduğunu düşünelim. Tüm ağı taratmak isterseniz 192.168.1.* ağ adresini hedef olarak belirtmelisiniz. Sonraki adım tarama profilini seçmek. Denetlemek istediğiniz kriterlere göre en basit taramadan en yoğun taramaya kadar listedeki 10 profilden birini seçmelisiniz.

Yoğun tarama yapmanız, basit ağ cihazlarında zorlanmalara, ve bunun sonucu olarak kilitlenmelere sebep olabilmektedir.

paket tanıtımı

Profiler:

1. Intense scan:
2. Intense scan plus UDP:
3. Intense scan, all TCP ports:
4. Intense scan, no ping:
5. Ping scan:
6. Quick scan:
7. Quick scan plus:
8. Quick traceroute:
9. Regular scan:
10. Slow comprehensive scan:

Profilerlerde kullanılan Parametreler (Nmap parametreleri):

- **A:** İşletim Sistemi versiyonunu bulma, script taraması ve tracerout çalıştırır (-O ve -sV bütünleşik hali)
- **sS:** Hedef sistemin portlarına SYN paketi yollar. SYN/ACK paketi döndüğünde port açık demektir. ACK paketi göndermez. Hedef sisteme bağlantı kurulmadığı için kayıt edilme ihtimali düşüktür.
- **sU:** Açık olan UDP portlarını tespit için kullanılır. Porta 0 byte'lık bir UDP paketi yollar, ICMP Port Unreachable mesajı beklenir. Cevap gelmezse port açık demektir.
- **p:** Belirtilen port ya da port aralığını tarar. (1-65535)
- **T4:** Tarama hızı (0-5)
- **v:** Detaylı çıktı alma
- **sV:** 80. Port üzerinde çalışan HTTP hakkında bilgi toplar.
- **PA3389:** RDP portunu tarar.
- **PU40125:** UDP 40125 portunu tarar.
- **g 53:** Kaynak port için spoofing kullan.

- **PP:** Kaynak makine hedef makineye ICMP Get Timestamp isteği gönderir. Eğer ICMP Sent Timestamp mesajı dönerse hedef makine açıktır. Eğer hedef makine kapalıysa ping düşer ve işlem yapılmaz.

- **Script all:** Tüm scriptlerin çalışması için.

- **traceroute:** Traceroute özeliğini aktif eder.

- **Pn:** Filtered olarak görülen bütün portlar open konumunda ele alınacaktır.

- **sn:** Port tarama seçeneğini iptal eder

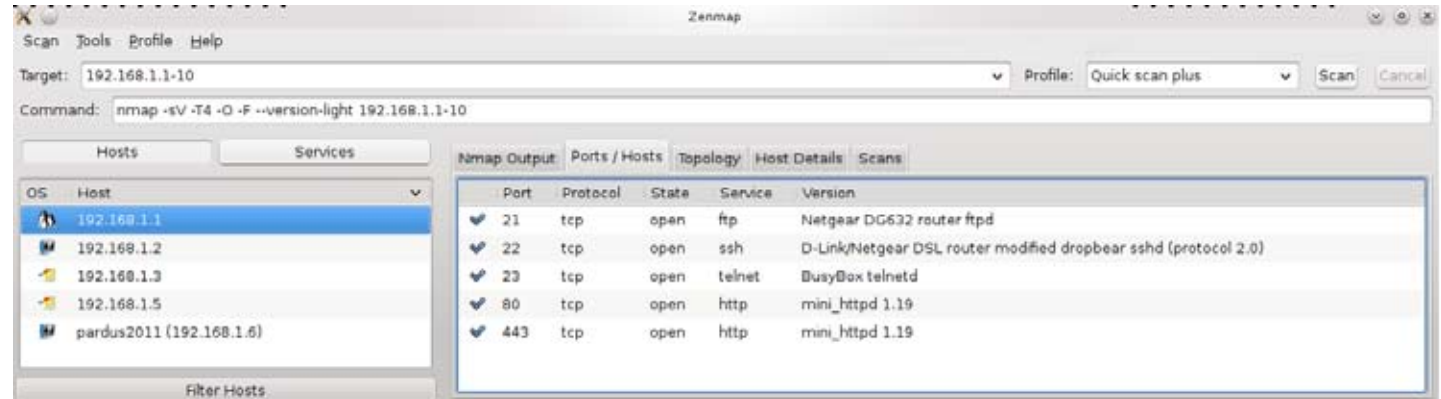
- **F:** Hızlı tarama, varsayılan olarak kullanılan portlardan daha azını tarar.

- **O:** İşletim sistemini belirlemek için kullanılır.

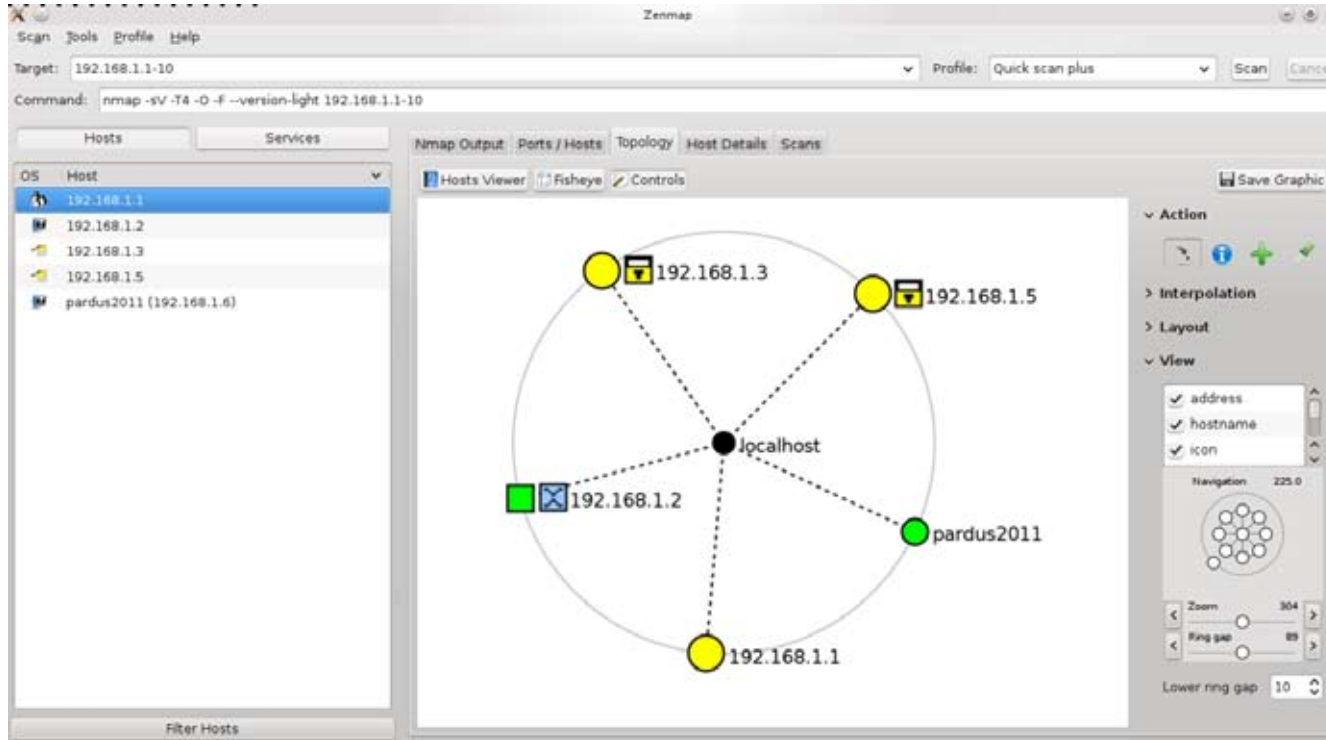
- **PE:** Kaynak makine hedef makineye ICMP Echo isteği gönderir. Eğer herhangi bir cevap dönmezse makine kapalıdır ya da "filtered" olarak kabul edilir.

- **PS80,443:** HTTP ve HTTPS portlarını tarar.

Bu parametrelerden yola çıkarak hangi profil hangi sonuçları vereceğini anlayabilirsiniz. Profilinizi seçtikten sonra Command kısmında profile has gelen parametreleri değiştirerek tarama seçeneklerini değiştirme esnekliğiyle tarama seçenekleri tamamen size kalmış bir seçenektir.

paket tanıtımı

Host details: Bu sekme sol taraftan seçmiş olduğun makine hakkında detaylı bilgiler verir. Sol tarafta listelenen makinelerden birden çok seçim yaparsanız, ayrıntılı bilgiler yerine sadece makine adları ve ip adresi bilgilerini verir.

Scans: Bu sekme çalıştırdığınız tarama komutlarını listeler. Bunlar kayıt edilmemiş tarama profillerinizdir. Bu sekmedeki amaç, geçmişteki bir taramanızı tekrar kısıyoldan Scan tuşu ile çalıştırmaktır.

Her şey hızlı bir ağ topolojisi çıkartmak için
Bu aracın en önemli özelliği ağ topolojinizi otomatik oluşturmasıdır. Bu sekmeye geçtiğinizde ağınızda yer alan makineleri, ip adreslerini, adlarını ve taramalardan toplanan verilere göre makinelere farklı simgeler vererek yönetiminizi kolaylaştırmak için çok kullanışlı bir ağ haritası elde edersiniz.

Ağınız çok büyükse bu yuvarlak şema yetersiz gelecektir. Bu durumda Controls açarak otomatik

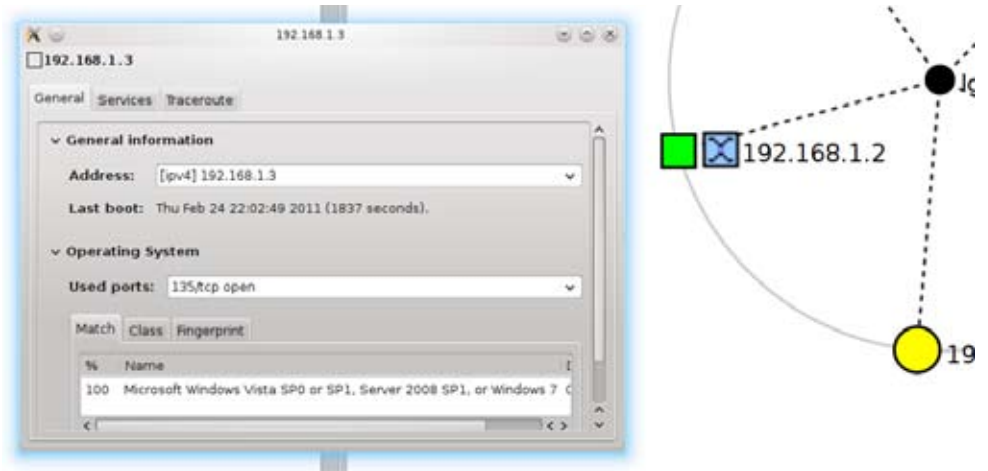
Profil yani tarama seçeneklerinizi yaptıktan sonra Scan tuşuna basarak tarama işlemini başlatmış olursunuz. Taramada belirlenen ağ adresleri sol bölümde, tarama çıktılarıysa sağ bölümde listelenecektir. Tarama işlemi tamamlanmadan sağdaki sekmelere tıklarsanız, tarama işlemini iptal etme ihtimali vardır.

Bu sekmeler birçok amaca hizmet etmektedir:

Nmap Output: Varsayılan sekmedir. Zenmap'ın temelini oluşturan Nmap'ın konsol çıktıları verir.

Ports/Hosts: Sol taraftan seçtiğiniz makinenin açık portlarını gösterir.

Topology: Grafiksel olarak ağınızın topolojisini gösterir. Ağ yöneticilerinin vazgeçemeyecekleri bir kolaylık.

paket tanıtımı

yaratılmış olan ağ haritanızın hem topoloji çemberinin boyutunu, hem de topolojinizi yakınlaştırıp uzaklaştırarak görünüş istediğiniz gibi düzeltebilirsiniz. Böylece büyük bir makine parkınız olsa bile detayları görünür hale gelmiş olacaksınız. Topolojide görünmesini istediğiniz bilgi detaylar seçiminize bırakılmış.

Seçenekler:

Address: Cihazın ip adresi

Hostname: Cihazın adı

Icon: Cihaza atanan simge

Latency: Ağdaki gecikme

Ring: Makinelerin etrafındaki halka

Region: Alan

Slow In/Out:

Kolay bir şekilde elde ettiğiniz ağınızın bu genel görünümünde ayrıntılarını merak ettiğiniz bir makinenin sağ tıklayarak ulaşabilirsiniz. Bu haritanın etkileşimli olmasının bir özelliği.

Haritadaki özellikleri ekleyip çıkarmanın dışında odaklanmasını ve nesnelerin yerleri ile de istediğiniz gibi oynayabiliyorsunuz. Navigation kontrolüyle harita üzerinde istediğiniz gibi kolayca gezebilirsiniz. Büyük bir ağ yapısı içinde belirli bir noktaya odaklanmak için kullanışlı bir araçtır.

Ağ üzerindeki nesnelere sağ tıklayarak yeni bir pencerede detaylarına ulaşabilirsiniz. Bu pencerede tarama profilinize göre gelen bilgileri alabilirsiniz. Bu bilgiler makinenin işletim sistemi bilgisi gibi bilgiler olabilir.

Erişmek istediğiniz bilgiler için var olan profiller yetersiz olabilir. Bu durumda profillerde düzenleme ya da yeni profil yaratmak isteyebilirsiniz.

Tarama profilleri

Profil menüsü yeni bir profil yaratmak ya da var olan bir profile düzenleme yapmaya yarar. Eğer küçük bir değişiklik yapacaksanız var olan bir profili düzenlemek daha çok tercih edilebilecek bir seçenektir.

Örneğin tarama işleminizde işletim sistemlerini belirlenmesini isteyebilirsiniz. Bunun için Profile > Edit Current Profile tıklayın. Gelen pencerede Scan sekmesinde Operating system detection (-O) sekmesini işaretleyip Save Changes ile bu

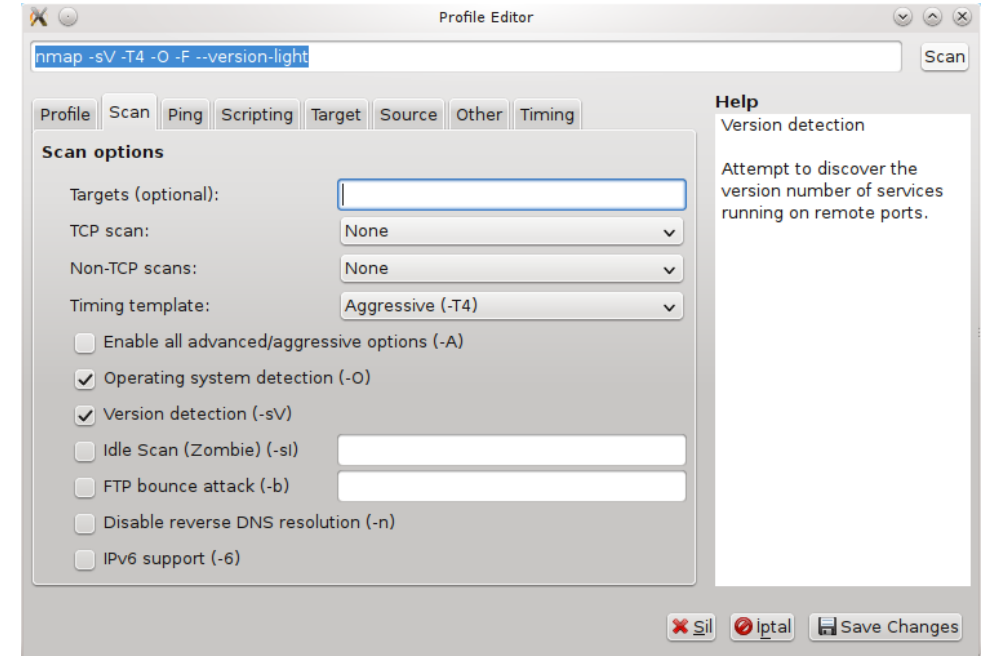
değişikliği kayıt edin ve profiliniz kullanıma hazır. Bu düzenlemeye göre sonuçları almak için profilinizi yeniden çalıştırmalısınız.

Profil üzerinde daha çok değişikliğe ihtiyacınız varsa, var olan profillerin daha sonraki tarama işlemlerinde gerekli olabileceğini düşünerek yeni bir profil yaratmak daha doğru olacaktır.

Sonuç

Zenmap her büyüklükteki ağ yapılarını yöneten ağ yöneticileri için çok güçlü bir ağ denetim aracıdır. Bu araç hem çok güçlü özellikleri barındırıp hem de kullanımı basit, açık kaynak kodlu bir yazılımdır. Yaratığınız güçlü tarama profilleriyle ağınızı tarattığınızda elde edilen bilgiler toplandığında Zenmap'ın ne kadar güçlü bir araç olduğu daha iyi anlaşılır.

Not: Bu araç sistem yöneticileri için hazırlandığından aracın tüm özelliklerini kullanabilmeniz için açarken Port Tarayıcı Zenmap (root olarak) kullanmalısınız.

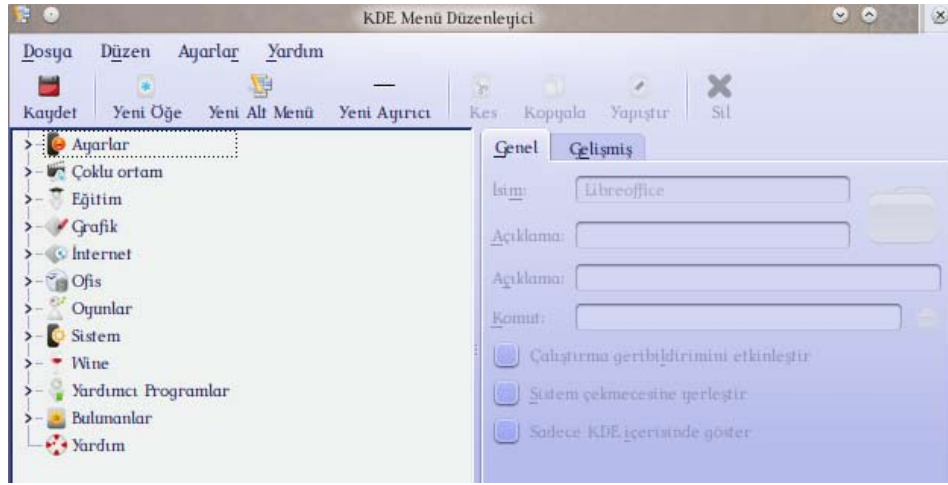

Menünüzü Kişiselleştirin

Pardus 2011'in "başlat menüsü"nü düzenlemeyi biliyor musunuz?

Pardus' un bitmek tükenmek bilmez özelleştirilebilir alanlarında biraz daha yol alalım. Siz de benim gibi klasik menüden yana kullanıyorsanız tercihinizi, gelin menümüzü biraz daha kullanıcı dostu biraz daha anlaşılır hale getirelim.

İlk olarak masaüstünde faremize sağ tık yaparak programcıkların kilidini açıyoruz ve Pardus logosu üzerinde sağ tıklayarak 'Menü Düzenleyici'yi açalım.

Menümüz ana hatlarıyla bu şekilde görünür. Mesela 'Çoklu Ortam' alt menüsünü açtığınız vakit, bütün çoklu ortam oynatıcılarınız, düzenleyicileriniz, araçlarınız ve dönüştürücülerinizin hepsi birden bu 'Çoklu Ortam' menüsü altında epey uzun ve karışık bir şekilde listelenir.

Çoklu ortam yazdırma araçlarını, çoklu ortam dinleme ya da izleme programlarını, radyo ya da televizyon uygulamalarını ayrı ayrı listeler halinde sınıflandırmak, aradığımız programa daha kolay ulaşmamızı sağlar. Derli toplu bir menü görünümü elde etmemizi sağlamak için yapacağımız birkaç basit ayarlama var.

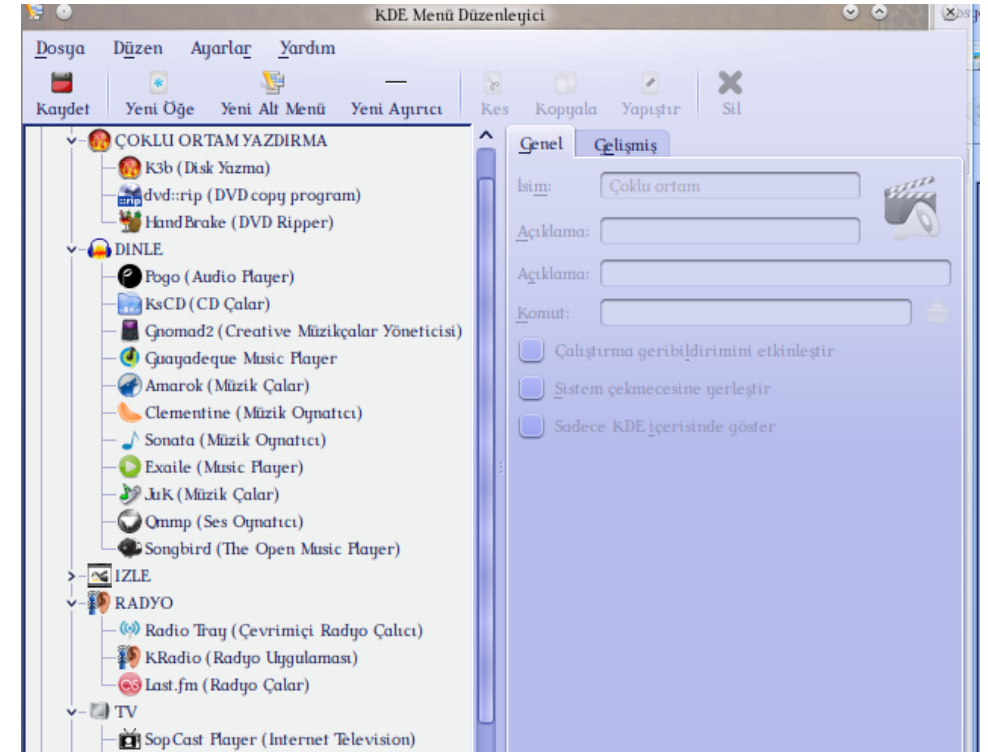
Haydi menü düzenlemeye!

'Çoklu Ortam' satırına bir tık yaparak o satırı etkinleştirelim ve üstteki menü çubuğundan 'Yeni Alt Menü' seçeneğini tıklayalım. Açılan pencereye, mesela dinleme programlarımız için 'DİNLE' şeklinde seçeneğimizi yazalım. Aynı şekilde, Çoklu Ortam Yazdırma, İzle, Radyo, Tv, Dönüştürücüler-Düzenleyiciler, Ses Araçları, Video Araçları gibi yeni alt menüler oluşturalım.

Bu gruplandırmayı yaparken, size en uygun simgeyi seçmeyi unutmayın. Bu aşamadan sonra yapacağımız işlem, 'Çoklu Ortam' altındaki uygulamaları, yeni oluşturduğumuz alt menülere, fare ile sürükleyip bırakmaktan ibaret. Bütün uygulamaları kendi alt menülerine sürükleyip bıraktıktan sonra 'Kaydet' demeyi unutmayın.

Grafik, İnternet ya da Ofis uygulamalarını da alt menülere ayırarak sınıflandırabilirsiniz. Mesela sözlük uygulamaları hem Eğitim menüsünde, hem Ofis menüsünde var. Bu ayarlamalarla bütün sözlük uygulamalarını, mesela Eğitim menüsü altında oluşturacağınız bir Sözlükler alt menüsüne taşıyabilirsiniz.

Burada geliştiricilerimizden bir talebimiz olsun. Menüde sağ tıkla alfabetik sıralama özelliği kazandırılırsa, çok daha kullanıcı dostu ve işlevsel olabilir. Hoşçakalın.

Pisi'nin Dışındaki Dünya

Pardus, paket, Pisi, exe, RPM gibi ortalıkta sık sık dolaşan şu kavramları, biraz anlaşılır kılmaya ne dersiniz?

Her Linux dağıtımı, yazılımlar için oluşturduğu benzersiz yaşam ortamı ve şartlarıyla kendine özgü bir yazılım deposu, adeta bir fauna oluşturur. Bu uyumlu ekolojik sistemin dışında da bir Dünya var. Önce yazılımın ne olduğunu anlayalım.

Kullanıcı açısından yazılımlar, kurulurken bilgisayara kopyalanan bazı dosyalar, belki bir menü simgesi ve yazılımın pencere ve düğmelerden oluşan arayüzü olarak algılanır. Bu açıdan bakmaya devam edilirse yazının geri kalanını anlamak pek mümkün olmayacağından, maalesef biraz sıkıcı şeylerden işin başında bahsetmek gerekiyor.

Yazılımların çalıştırılabilir dosyalarını Windows kullanıcıları exe dosyaları, Linux kullanıcıları ikili (binary) dosyalar olarak tanıyor. Bu dosyalar yazılımın hangi tür mikroişlemci ile çalışması isteniyorsa o tür mikroişlemcilere uygun komutlardan oluşuyor. Bu komutlarsa pek çok kullanıcının sandığının aksine belli kelime ve ifadelerden değil mikroişlemcide işlenebilecek elektrik sinyalleri olarak az sayıdaki 1 ve 0'lerden oluşuyor. Bu nedenle bu dosyaları metin editörüyle açınca bize anlamsız karakter yığını olarak görünüyor. İnsanlarsa tek bir harfi kayıtlamak için bu 1 ve 0'lerden en azından 8 tane kullanmak zorunda, ne büyük israf değil mi?

Elbette yazılım geliştiriciler yazılımları bu 1 ve 0'ları kodlayarak (bazı istisnalar hariç) yazmıyorlar. Yazılım geliştirmek için hepimizin bildiği geliştirme dilleri kullanılıyor. Geliştirme dilleri, yazılımın insanların rahatlıkla anlayabileceği bazı kelime ve işaretlerden oluşmuş sembollerle yazılabilmesini sağlıyor. Geliştiriciler de yazılımlarını bu sembollerden oluşmuş bildiğimiz düz metinler olarak yazıp kaydediyor ve bu dosyalar üzerinde çalışıyor. Bu dosyalara yazılımın kaynak dosyaları ya da kaynak kod (source code) diyoruz.

İşte asıl sorun burada patlak veriyor, mikroişlemciler insanların yazdığı bu sembollerden oluşmuş metin dosyalarını anlamıyor yani bu haldeki yazılımları çalıştıramıyor. Kaynak kodları mikroişlemcinin anlayacağı ikili kodlara çeviren derleyici (compiler) denilen araçlar kullanmak gerekiyor. İşte çalıştırdığımız yazılımlar, kaynak kodların bu araçlarla ikili biçime çevrilmiş halleri oluyor.

Buradaki önemli noktaysa şudur; derlenerek ikili biçime çevrilmiş kodları tekrar eski haline yani geliştiricinin yazdığı kaynak kod haline getirmek çok zordur, uzun çalışmalar sonunda çözümleme yapılabilirse bile kaynak kod otomatik bir şekilde elde edilemez, çözümleme sonuçlarına göre yeniden yazılması gerekir.

Dipnot: Python gibi bazı geliştirme dilleriyse kaynak koddan ikili koda çevirmeye ihtiyaç duymuyor çünkü bu yazılımlar mikroişlemci tarafından değil kullanılan dilin araçları tarafından işleniyor, bu dillerle yapılabilecekler o dilin imkanları ile sınırlı oluyor.

Windows yazılımları Linux'ta neden çalışmaz?

Pek çok yeni Linux kullanıcısı Linux'un Windows yazılımlarını çalıştırma konusunda eksik olduğunu ve bunun geliştirilmesi gerektiğini düşünüyor. Yukarıdaki açıklamalara bakınca da bir yazılımın mikroişlemci türü değişmediği sürece her işletim sisteminde çalışabilmesi gerektiği sonucu çıkıyor ama gerçekte yazılımların çalışabilmek için daha fazlasına ihtiyacı vardır.

Eğer yazılımlar kendi başlarına her işlevlerini yerine getirebiliyor olsaydı her yazılımın donanımları kullanabilmek için kendi donanımı sürücülerini olması, kullanıcı arayüzü ve dosyalama sistemlerini kullanmak için kendi araçları olması gerekirdi. İşte yazılımların bunun gibi temel ihtiyaçları için işletim sistemlerinin yazılımlara sunduğu kısaca kütüphane (library) denilen bir hizmeti bulunuyor.

Kütüphaneler de diğer yazılımlar gibi geliştirilmiş birer yazılımdır, tek farkları kullanıcılar tarafından doğrudan çalıştırılabilir bir yapıları yoktur. Bir yazılım çalıştırılma anında bir kütüphaneye ihtiyaç duyarsa onu çalıştırır ve ondan faydalanır. Bu nedenle kullanıcılar genellikle kütüphaneleri pek tanımaz, zaten buna ihtiyaçları da yoktur, kütüphaneleri tanımak yazılım geliştiricilerin işidir.

Kütüphanelerin anlaşılması için çok bilindik bir örnek olarak DirectX kütüphanesi verilebilir. Günümüzde pek çok oyun ve eğlence uygulaması iki ve üç boyutlu grafikler oluşturmak ve çeşitli çoklu ortam içerikleri yönetmek için bu kütüphaneyi kullanacak şekilde geliştirilmektedir. İşletim sistemlerinin en büyük kütüphanelerinin aslında işletim sisteminin çekirdeğinde olduğunu da unutmayın, yazılımlar ve tüm kütüphaneler doğrudan ya da dolaylı olarak her zaman sistem çekirdeğine ihtiyaç duyarlar. DirectX

gibi büyük ölçekli kütüphaneler kullanıcılar arasında yaygın olarak bilinir ancak kullanıcıların gözünde çok basit olarak görünen işlevler için bile yazılımların kütüphanelere ihtiyacı vardır. Örneğin ağ bağlantılarını ve dosyalama sistemini kullanmak, veritabanları ile çalışmak, çoklu ortam dosyalarının kodlarını çözümlmek, pencere ve düğmelerden oluşan kullanıcı arayüzlerini oluşturmak, çeşitli iletişim protokolleri ve standartları kullanmak gibi basit ihtiyaçlar bile kütüphaneler sayesinde giderilir. Gördüğünüz gibi kütüphaneler olmadan yazılımlar tek başlarına çalışmıyor.

Eğer bir yazılım sadece Windows sisteminde bulunan kütüphaneleri kullanacak şekilde geliştirildiyse bu yazılımı Linux ortamında çalıştırmak için yapılacak şey, kullandığı kütüphanelerin aynısını Linux'ta da çalıştırmaktır. Bu gerçek yazılım mühendisleri için zor bir işlem değildir ancak Microsoft şirketi geliştirdiği kütüphanelerin kaynak kodlarını gizli tutarak bunun yapılmasını engellediği için bu yol kapalıdır. Bu durumda geriye iki yol kalmaktadır, birincisi Windows'u neredeyse baştan yazmak! Bunun ne kadar gerçekçi olacağına siz karar verin.

Wine neden tüm Windows yazılımlarını çalıştıramıyor?

İkinci yolsa Wine Projesi'nin yürüdüğü yoldur yani Windows kütüphanelerinin ikili kodlarından kaynak kodlarının çözümlmelerini yapmak. Bu nedenle Wine geliştiricileri zamanlarının çoğunu Windows kütüphanelerinin ikili kodlarından çözümlme yaparak Windows kütüphanelerinin nasıl çalıştığını bulmak için harcıyor ve çözümlayebildikleri kadarını Wine kütüphanesi olarak sıfırdan geliştiriyor. Wine kütüphaneleri Windows kütüphanelerinin işlevlerini taşıyor ama bu işlevleri Linux kütüphanelerini kullanarak hallediyor.

Ortada kaynak kod yoksa ikili kodları çözümlmek yazılımcılar için iğneyle kuyu kazmaktan farksızdır. Böylece Wine Projesi'nin neden tüm Windows yazılımlarını tüm özellikleriyle çalıştıramadığını da anlamış olmalısınız.

Henüz tam olarak çözümlenmesi yapılmamış bir Windows kütüphanesini kullanan bir Windows yazılımı Wine tarafından sağlanmayan bu kütüphaneyi bulamadığı için çalışmayacaktır.

Madem tek sorun Windows kütüphanelerinin kaynak kodlarının gizli tutulması, yani Microsoft'un yazılımların özgürlüğünü engelleyen politikalarıysa bu kadar sıkıcı bilgiyi uzun uzadıya yazmaya ne gerek vardı diye düşünebilirsiniz, ancak yazının devamını okuyunca bu açıklamaların neden gerekli olduğunu anlayacaksınız.

Hem Windows'ta hem Linux'ta çalışan programların sırrı ne?

Bunu başarabilen yazılımlar genellikle her iki sistemde de çalışabilen kütüphaneleri kullanıyor, bazılarıysa bazı işlevler için Windows ve Linux için iki ayrı geliştirme süreci ile yazılıyor. Tabii ki ilk yöntem her zaman daha avantajlıdır, büyük yazılımlarda işin içine Mac OS X ya da diğer sistemler de girince 3-4 farklı geliştirme süreci maliyetli ve yönetimi zor bir hal alabilir.

Günümüzde hem Windows hem Linux hem de diğer sistemlerde çalışan kütüphaneler epey gelişmiş ve kullanımı gittikçe yaygınlaşmaktadır. Örneğin bir arayüz kütüphanesi olan Qt, çoklu ortam dosyalarının işlenmesi için kullanılan FFmpeg, iki ve üç boyutlu grafikler ve oyun motorları geliştirmek için kullanılabilecek OpenGL gibi kütüphaneler artık cep telefonlarında bile kullanılabilecek durumdadır. Bu yazılımlara bu esnekliği sağlayan şeyse yazılım özgürlüğünü garanti altına alıp kaynak kodların paylaşılmasını şart koşan özgür yazılım lisanslarıdır.

Neden diğer Linux dağıtımlarının paketleri Pardus'ta kurulamıyor?

"Peki Ubuntu'da kurduğum bir özgür yazılımın Ubuntu paketini neden Pardus'a ya da Fedora'ya kuramıyorum? Ya da tam tersi mümkün değil, hepsi özgür yazılım değil mi? Ubuntu ve Pardus'ta aynı özgür kütüphaneler yok mu?" diyebilirsiniz. Bu durum Linux ile yeni tanışan kullanıcıların en çok şikayet ettikleri ve yanlış anladıkları konuların başında geliyor. Ne yazık ki pek çok kullanıcı bu sorunun kaynağı olarak paketleme sistemlerinin farklı dağıtımlar arasında desteklenmemesi olduğunu düşünüyor. Haksız değiller çünkü kullanıcılar sadece RPM, DEB ve PiSi gibi paket dosyalarını görüyor, ancak gerçek çok farklı.

Linux dağıtımlarının kullandığı paketleme sistemlerinin yaptığı şey kısaca bir yazılımın kaynak kodlarını çalıştırılabilir ikili biçime derleme ve bu dosyaları kullanıcıların bilgisayarlarına sorunsuzca aktarma işini geliştiriciler ve kullanıcılar için takip edilebilir ve kolay yönetilebilir bir hale getirmektir.

Bir başka deyişle, PiSi ve DEB gibi dosyaları içinde kırılmadan bir şey taşımaya yarayan kutulara ya da adı üzerinde içindekilerin zarar görmemesi için yapılmış paketlemelere benzetebiliriz. İçindekiler de yazılımların çalıştırılabilir ikili dosyalarıdır. Bizim çalıştırdığımız yazılımlarsa yazılımların ambalajı yani paketler değil bu paketlerin içerisindeki dosyalardır. Aslında herhangi bir Linux sisteminde PiSi, RPM ya da DEB paketinin ambalajını açarak içerisindeki ikili dosyaları alabilir ve sistemimizde uygun yerlere kopyalayarak kurabiliriz. Emin olun bunu yapmak sandığınızdan daha basit bir işlemdir ancak bu yolla kurulabiliyor olması, bir yazılımın o dağıtımda mutlaka çalışacağı anlamına gelmez.

Bunun nedeni, her dağıtımda yazılım ve kütüphanelerin farklı derlenmiş olmalarıdır. Dağıtım geliştiricilerin kütüphaneleri derlerken dağıtımın ihtiyaçları ve hedefleri doğrultusunda yaptıkları değişiklikler ve yine aynı nedenle kütüphanelerin farklı sürümlerini tercih etmeleri bu farklılığa neden olur. Kütüphaneler değişince bunları kullanan yazılımlar da bu kütüphaneleri kullanabilecek şekilde yeniden derlenerek ya da o kütüphaneye uygun sürümleri kullanılarak değiştirilir. Geliştiricilere yazılımlar üzerinde değişiklik yapma özgürlüğünü verense yine özgür yazılım lisanslarıdır. Sonuçta ister paket yöneticisiyle ister

elle olsun başka bir dağıtıma kurulan bir yazılım, çalışması için ihtiyaç duyduğu kütüphaneleri bulamazsa çalışmayacaktır.

Bazen dağıtımlar arasındaki kütüphane farklılıkları dosya isimlerinin farklı olması gibi basit olabilir ya da tesadüf eseri yazılımın kullandığı kütüphanelerde fark yoktur. Bu durumda yazılım, kütüphanelerde dosya adı değişiklikleri yapılarak ya da hiçbir şey yapmadan çalışacaktır ancak bir sonraki sistem güncellemesinde neler olabileceğini kimse kestiremez. (Çalışmak için derlenmeye ihtiyaç duymayan Python ve Java gibi dillerle geliştirilmiş yazılımlar bu açıdan daha şanslıdır.)

Madem öyle, tüm dağıtım geliştiricileri hep aynı kütüphanelerin ve dolayısıyla yazılımların aynı sürümlerini aynı şekilde derleyerek kullansın diyebilirsiniz. Ancak böyle bir durumda tek bir Linux dağıtımı olurdu. Askeri ve uzay araçlarında, cep telefonlarında, otomobillerde, bankamatik cihazlarında, İnternet sunucularında ve evinizdeki masaüstünde aynı Linux dağıtımını çalıştırmak kulağa hoş gelse de uygulanabilir bir çözüm değil.

Aynı dağıtımın farklı sürümlerinin depolarındaki paketler

Farklı sürümler de olsa dağıtım ve kullanılan paket yönetim sisteminin aynı olması kullanıcılara uyumluluğun daha çok olabileceğini düşündürüyor. Ancak yukarıda yazılım paketlerinin sadece bir çeşit ambalaj olduğunu, önemli olanın içerisinde taşınan ikili dosyalar olduğunu yazmıştım. Paket yönetim sisteminin aynı olması, farklı sürümlerdeki paketlerin içerisindeki ikili dosyaların da aynı olacağı anlamına gelmiyor.

Aynı dağıtım da olsa farklı sürümler üretilirken gerekli tüm kütüphaneler ve yazılımlar yeni sürümleri ile güncellenerek yeniden derleniyor ve eski sürüm ile tamamen farklı ikili dosyalar üretiliyor. Dağıtıma özel teknolojilerin de geliştirilerek değişmesi ile önceki ile tamamen farklı bir dağıtım ortaya çıkıyor. Yani aslında sistemdeki kütüphaneler açısından iki Pardus sürümü arasındaki fark neredeyse bir Pardus ve Ubuntu sürümü arasındaki fark kadar büyüktür diyebiliriz. Sonuçta bir dağıtımın eski sürümlerine ait deposundaki bir paketin yeni sürümünde çalışma ihtimali, genelde aynı paketin başka bir dağıtımda çalışma ihtimali kadar düşük oluyor.

Aynı dağıtımın farklı sürümleri konusundaki bir istisna İngilizce’de “rolling release” olarak adlandırılan dağıtım geliştirme yöntemidir. Dağıtım geliştirme yöntemi dağıtımın amaç, hedef ve yapısına göre geliştiriciler tarafından tespit ediliyor ve günümüzde Pardus, Ubuntu, Suse, Fedora gibi dağıtımlar “rolling release” yöntemini kullanmayan dağıtımlar arasında.

tar.gz dosyaları da kurulmuyor!

Kullanıcıların daha çok tar.gz dosyaları olarak tanıdığı kaynak kod arşivleriyle yeni Linux kullanıcılarını genelde yanılgıya düşürüyor. Windows alışkanlıklarıyla yazılımların İnternet sitelerinden yazılım indirmeye çalışan kullanıcılar bu dosyalarla ne yapacaklarını, nasıl kuracaklarını bilemiyorlar. Çünkü bu dosyalarda hazır kurulabilir bir yazılım bulunmuyor, alışkın oldukları Windows yazılımlarıysa kaynak kod olarak değil doğrudan çalıştırılabilir ikili biçimde dağıtılıyor ve kurulmaya hazır oluyor. Windows işletim sisteminin en fazla birkaç farklı sürümü olduğundan bu sürümler için birkaç farklı derleme yapıp dağıtmak yazılım geliştiriciler için sorun olmuyor.

Oysa tar.gz arşivleri yazılımların kurulumu ya da çalıştırılması için değil derlenmesi için dağıtılan kaynak kod dosyalarından, yani düz metin dosyalarından oluşuyor. Linux için yapılan yazılımların sadece kaynak kod olarak dağıtılmalarının nedeniyse her Linux dağıtımında farklı derlemelerinin yapılmasına ihtiyaç duyulmasıdır. Bunun nedeni de yukarıda anlatılmıştı. Kısaca bu dosyaların içerisinde kurulabilir bir şey bulamazsınız.

Yazılımların derlenmesi işleminde yazılım geliştiricileri ya da dağıtım geliştiricileri yapıyor. Çünkü derleme işlemi her yazılım için farklı teknik ayrıntılar içeren bir süreçtir, ezberlenebilecek ya da bir bilgisayar programı tarafından otomatikleştirilebilecek bir işlem olarak görülmemelidir.

Yazılımlar ancak derlendikten sonra kurulabilir, çalıştırılabilir ve PiSi, DEB gibi bir paket dosyası olarak paketlenilebilir hale gelir. Derleme işleminin nasıl yapılacağı da genellikle yazılımı geliştirenler tarafından arşivin içerisindeki Readme, Install gibi bilgi verici dosyalarda açıklanır.

Yazılım geliştirme tecrübesi olmayan bir kullanıcı için kaynak koddan yazılım derlemeye çalışmak belki öğretici olabilir ama pratik bir yöntem değildir.

Peki, çözüm ne?

Windows yazılımları için bakılırsa, Microsoft şirketinin ürünlerinde kullandığı yazılım özgürlüğünü kısıtlayan lisanslar nedeniyle Windows kütüphaneleri Linux’a taşınamıyor yani Linux tarafındaki geliştiricilerin eli kolu bağlı durumda. Doğal yazılım geliştirme yöntemlerinin dışındaki zorlayıcı teknikler kullanılarak geliştirilen Wine gibi projeler başarılı sonuçlar gösterse de Windows yazılımlarının daima sorunsuz çalışacağının garanti edemiyorlar. Kısacası, Microsoft şirketi istemediği sürece Windows yazılımları Linux’ta doğrudan çalıştırılmayacak, bu konuda umutlanmamak ve tercihlerimizi özgür yazılımlara çevirmek gerekiyor.

Linux dağıtımları arasındaysa gerçekte teknik açıdan bir sorun yoktur. İdeal bir Linux dağıtımının paket depolarında çok özel ihtiyaçları karşılayan yazılımlar dışında tüm özgür yazılımların bulunması, bulunamayan yazılımlar için de talep edilmesi halinde kısa sürede gönüllü katkıcı ya da geliştiriciler tarafından paketinin hazırlanması beklenir.

Bu noktada dağıtımın kullandığı paketleme sisteminin DEB, RPM ya da PiSi olmasının hiçbir önemi yoktur, yukarıda anlatıldığı gibi en yaygın paketleme sistemi dahi kullanılsa farklı bir dağıtım ya da yeni bir sürüm farklı bir depo, farklı bir depo da farklı derlenmiş paketler demektir. Yazılımlar konusunda bir dağıtımın gerçekte ihtiyacı olan şey, yeterli sayıda geliştirici ve katkıcıdır.

Pardus’un hedeflerine ve marketteki diğer emsal dağıtımlara bakınca geliştirici sayısının yeterli olmadığı ortadadır. Ubuntu gibi dağıtımlara paket bakımı yaparak katkı verenler, özgür yazılım geliştiricileri ya da aktif kullanıcılarıdır. Pardus bu dağıtımlar kadar yaygın bir kullanıma sahip olmadığından, paket bakımı konusunda yeterli kullanıcı katkısı göremiyor.

Ben bu durumun üniversitelerimizin katkılarıyla hızla değişebileceğini düşünüyorum, umarım kısa zamanda bu konuda güzel gelişmeler olur.

Hakan HAMURCU ve Görkem ÇETİN:

**“Microsoft Office’in
artık iki rakibi
birden var”**

OpenOffice.org ve LibreOffice
Türkiye topluluklarının önde
gelen bu iki önemli ismine, ofis
araçlarının yarısını sorduk.

Kendinizi tanıtır mısınız? Linux ve Pardus ile nasıl tanıştınız? OpenOffice.org Türkiye nasıl kuruldu?

Görkem ÇETİN: Yaklaşık 18 yıldır Linux ve özgür yazılımlar üzerinde çalışıyorum. Bu benim hem işim hem hobim oldu.

Büyük konuşmak gibi olmasın, özgürlük tanımı değişmediği sürece hayatımın sonuna kadar da Linux ya da en azından muadili bir özgür işletim sistemini hem masaüstünde hem de cep telefonumda kullanıyor olacağım.

Pardus ile tanışmam ise sevgili **Barış METİN**'in "Biz dağıtımın adını Pardus koyduk" demesiyle oldu, projeye ilgilenmemse neredeyse t=0 anına dayanıyor.

Hakan HAMURCU: 1969 yılında Kayseri'de doğdum. Tüm okul hayatımı (ilkokuldan üniversiteye) Kayseri'de tamamladım. Erciyes Üniversitesi'nin birkaç farklı bölümünde okusam da son olarak Bilgisayar Programcılığı Bölümü'nden mezun oldum. Bilgisayarlara olan merakım, elbette üniversite yıllarıyla başlamadı. Tam tersine 1982 yılında ZX Spectrum + adlı bir mikro bilgisayarı almamla başladı ve bugüne kadar kesintisiz devam etti. Bu süre içerisinde Commodore 64, ZX Spectrum +2, Commodore PC-1, Amiga 500 ve bir düzine PC aldım ve hepsinden de farklı şeyler öğrendim.

Sene 1991 olduğundaysa öğrendiklerimi başkalarıyla paylaşmak istedim. Kayseri'deki bir bilgisayar kurs merkezine gidip derdimi anlattım ve henüz öğretmenlik için genç olmama rağmen kabul ettiler ve ben öğretmenliğe başladım. Sonrasında okullar ilerledikçe öğretmenlik de ilerledi ve kesintisiz 11 yıl süren bir öğretmenlik hayatım oldu.

Yıllarca DOS, Novell, OS/2, Windows işletim sistemlerinin derslerini verdim. 1998 yılında İstanbul'a taşındıktan sonra halen sıkı bir Windows kullanıcısı ve programcısı olarak mutlu mesut hayatıma devam ediyordum. Ta ki Yıldız Teknik Üniversitesi'nde düzenlenen Linux Şenliği'ne katılınca kadar...

Görkem ÇETİN ve ERKAN TEKMAN İspanya'da bir konferansta

Şenlikte daha önce hiç görmediğim saçlı sakallı ve göbekli arkadaşlar, Linux diye bir şeyler anlatıyor ve şöyle iyi, böyle güzel deyip duruyorlardı. Şu anda her biriyle çok samimi olduğum değerli arkadaşlarıma o zaman çok sinir olmuştum, çünkü benim tek bildiğim şeyi kötülüyorlardı. Ben sıkı bir Windows'çu olarak hiç altta kalır mıyım, başladım Windows'u savunmaya ama maalesef ağızımın payını çok kötü vermişlerdi :).

Şimdi düşününce, "İyi ki de öyle yapmışlar!" diyorum. Sayelerinde ben de Linux'a başladım ve hiç de öyle anlattığınız gibi değil diyebilmek için derinlere daldım. Derinlere daldıkça anlatanların eksik anlattıklarını ve buz dağının görünmeyen kısmının çok daha büyük olduğunu keşfetmeye başladım. Derken, Pardus çalışmalarından haberdar oldum ve daha ilk günlerinden itibaren denemeye, test etmeye ve elimden geldiğince katkı vermeye çalıştım. Sonra bir gün bir mucize oldu ve samimi arkadaşlarımdan, daha doğrusu ağabeylerimden birisi olan, Görsel Eğitim firmasından **Mehmet Resul SELİMİ** bana Pardus ekibindeki **Görkem ÇETİN**'i tanıdığını ve istersem beni de tanıştırabileceğini söyledi. Cebit Fuarı'nda Pardus stand açmıştı ve Görkem oradaydı. İş gücü bırakıp Resul

ağabeyi de yanıma alıp fuar alanına gittim ve hiç bir yere uğramadan doğrudan Pardus standında buldum kendimi.

Görkem ile tanıştık ve o gün benim için tam anlamıyla Windows'u bırakıp Linux'a geçtiğim gün oldu. Sonrasında yine Görkem aracılığıyla OpenOffice.org Türkiye ekibine katıldım ve halen devam etmekteyim. OpenOffice.org Türkiye ekibi ben geldiğimde kurulmuş ve uzun süredir faaliyettedir.

Türkiye’de kamu kuruluşları OpenOffice.org kullanıyor mu? Bu seçim kurumların mı elinde, yoksa kullanılması gereken yazılımla ilgili zorunluluk mı var? Sizin bu konuda eğitim çalışmalarınız var mı?

Görkem ÇETİN: Gerek kamu, gerek özel sektör olsun son kullanıcıların temel ofis ihtiyacı aslında belli. OpenOffice.org’un bu gereksinimlerin tamamını karşıladığını pek çok projede gördük. Yazılımlarla ilgili tepeden inme karara sıkça rastlamıyoruz, olsa da standartların önüne geçmeleri halinde bunlara engel olmaya ve doğruları göstermeye çalışıyoruz. Kurumsal bir ortamda OpenOffice.org yeterli ve net çözümler sunuyor, önemli olan insanların eskiden beri süregelen alışkanlıklarının kırılması. En zoru da özgür yazılım ürünlerinin teknik açıdan yeterli beceriye sahip olduğunu anlatmakta değil, bu psikolojiyi kırmak.

Hakan HAMURCU: Bildiğim birçok kamu kuruluşu OpenOffice.org kullanıyor ancak bu genellikle kurumların resmi olarak seçtikleri şekilde değil (En azından benim bildiklerim öyle değil). Kurumda çalışan ve zaten kısıtlı olan kaynaklarımızın dışarıya gitmesine tepki gösteren bizim gibi gönüllü personellerin çabasıyla kullanılıyor. Bunun dışında elbette kurum kararıyla kullanıldığı yerler de var. İlk aklıma gelenler;

- İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı (150 bilgisayarda)
- Eti Holding
- Ankara EGO (yaklaşık 300 bilgisayarda)
- Atom Enerjisi Kurumu
- Emekli Sandığı
- TÜBİTAK
- Bayındırlık Bakanlığı
- Zonguldak Devlet Hastanesi (yaklaşık 100 bilgisayarda)
- İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü (yaklaşık 300 bilgisayarda)

Hakan HAMURCU

- İSKİ (yaklaşık 1.000 bilgisayarda)
- Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi (yaklaşık 500 bilgisayarda)
- Torbalı Devlet Hastanesi (150 Bilgisayarda)
- İzmir Balçova Belediyesi
- Van Gürpınar Belediyesi
- T.C. Ziraat Bankası

Bu kurumların dışında özellikle sağlık sektöründe faaliyet gösteren birçok (Adını burada vermeyeyim reklam olmasın) özel hastane, okul ve iş yeri, OpenOffice.org ürün ailesini kullanıyor. Tam liste için [web sayfamıza](#) bakabilirsiniz.

Biz, OpenOffice.org Türkiye ekibi olarak dileyen tüm kamu kurumlarına ücretsiz eğitimler veriyoruz ve takıldıkları konularda çözüme ulaşmalarını sağlıyoruz. Elbetteki yeterli olamıyoruz, çünkü bizler de gönüllü insanlarız ve hepimizin

çalıştığı bir iş var ve hayatımızı devam ettirmek zorundayız. Bu sebeple özellikle wiki'yi canlı tutmaya çalışıyoruz. Özgürlüğün e-Dergi'de her ay mutlaka bir OpenOffice.org köşesi oluşturup daha çok kullanıcıya ulaşmak ve onların sorunlarını çözmek istiyoruz. Özgür yazılım camiasındaki hemen hemen tüm seminerlere katılıp sunumlar yapmaya çalışıyoruz. Bu konuda bize destek verebilecek tüm arkadaşlarımızı da aramıza bekliyoruz.

LibreOffice ile birlikte OpenOffice.org'dan ayrılan çok sayıda geliştirici oldu. Bu geliştiricilerin yapmayı planladıkları değişimler neler?

Görkem ÇETİN: Eğer bir çatallama (fork) ihtiyacı doğmuşsa bunun pek çok sebebi olabilir. Yönetimsel, sosyal, psikolojik, liderlik, teknolojik, lisans gibi sorunlar, bir organizasyonda memnun olmayanların yeni bir yapı kurmasına neden olur. Benzer bir durum OpenOffice.org camiasında da yaşandı. Bir önceki cümlemde bahsettiğim konuların tamamında değişiklik talebi olan insanlar bu isteklerinin gerçekleştirilmediğini görünce yeni bir yapı kurmaya doğru gittiler.

Hakan HAMURCU: Aslına bakarsanız bu süreçte ben şahsım adına biraz geri durmayı tercih ettim. Bu sebeple doğrudan hiçbir geliştirici ile görüşmedim ve sizler gibi basından takip ettim olayları. Bunun kendimce haklı sebepleri vardı ve halen devam etmekte. Ancak OpenOffice.org geliştiricilerinin LibreOffice'e geçtikten sonra planlarının master çerçevede değiştiğini zannetmiyorum. Zaten son bir yıl içerisinde gelen duyumlar da bu yönde. Yenilikler olacağı mutlak ve Oracle'dan izin almak gibi bir dayatmanın da olmayacağı kesin. Bu sebeple ben yenilikler olmasını bekliyorum.

The Document Foundation'ın faaliyetleri daha yeni yeni kendini göstermeye başlıyor. LibreOffice tarafında kısa vadede radikal kararlar görmemiz pek mümkün değil. Elbette artık topluluk ile karar vereceklerinden ötürü daha fazla kullanıcı dostu ve daha işlevsel olacağı kesin. Ayrılıp LibreOffice kanadına geçen geliştiricilerle birlikte, ekibe yeni katılanların bir süre birlikte çalışmayı öğrenmeleri ve yeni bir iş planı üzerinde anlaşmaları gerekiyor. Bu süreçlerde dünden bugüne yapılamıyor maalesef.

İşin OpenOffice.org kanadıysa daha zor durumda bana kalırsa. Elinde neredeyse hiç geliştirici kalmayan Oracle, ısrarla OpenOffice.org ofis paketini geliştirmeye devam edeceğini söylüyor. Onlar da yeni bir yapılanma içerisine girdiler ve dikkat

ederseniz uzun süredir yeni sürüm yayınlamadılar. Sadece küçük düzeltmelerin yer aldığı ara sürümleri yayınlıyorlar. LibreOffice kanadında planlanan değişiklikleri bizlere ulaştıkça sizlerle paylaşıyoruz.

LibreOffice Projesi'ne hali hazırda kaç geliştirici kod desteği veriyor?

Hakan HAMURCU: Bu sayı aslında çok belirgin değil ancak LibreOffice'in "Katkı Verenler" bölümüne baktığımızda 454 kişinin kod yazdığı, 332 kişinin Wiki belgesi hazırladığı görünüyor. Bu sayıya testçiler, çevirmenler, ülke topluluklarını devam ettirenler de eklendiğinde 1.500 ila 2.000 arasında denilebilir. Burada üzücü olan, maalesef ülkemizden kimsenin kod yazma kısmında adının geçmemesi. C/C++ ve/veya Java bilen gençlerin bu konuda biraz çaba göstermeleri gerekiyor.

Sizce OpenOffice.org ile yaşanan bu ayrılık, topluluğun gelişimini ne yönde etkileyecek?

Görkem ÇETİN: “Tebdil-i mekânda ferahlık vardır” derler. Şimdi OpenOffice.org, sadece Microsoft değil, LibreOffice ile de yarışmak ve rekabet etmek durumunda. Benzer durum LibreOffice için de geçerli. Bu tatlı rekabet kod niteliğinde ve gönderilen kodun satır sayısında artışa neden olacak. Hangi taraf yönetimi daha iyi yaparsa, daha becerikli geliştiricileri kendine çekerse ürünü de o oranda kaliteli olacak. Yine de kısa-orta vadede bu iki ürün arasındaki farkın açık kaynak kodlu gelişim süreci nedeniyle fazla olmayacağını düşünüyorum.

Hakan HAMURCU: Bence kısa vadede olumsuz ancak uzun vadede pazarı büyüten bir etkisi olacak. An itibarıyla Pardus ve diğer Linux dağıtımlarını kullananlar zaten doğrudan kullanıcımız durumunda.

Ancak Windows kullanıcılarının Microsoft Office gibi çok ciddi bir alternatifleri var ellerinde ve bu bölünmeden sonra karamsarlığa kapılıp eski ofis programlarına

geri döneceklerdir. İşte tam da burada bir topluluk olarak elimizden gelen çabayı göstererek bir süre sonra topluluğun büyüdüğünü ve hem OpenOffice.org Türkiye hem de LibreOffice Türkiye topluluklarının oluştuğunu görebileceğiz.

Gelecekte kullanıcı sayımızın daha da artacağını tahmin ediyorum. İşin diğer yanı, Oracle ile The Document Foundation bir süre sonra birbirlerini rakip görüp -mecaz anlamda- bir savaşa başlarsa bu durum yine son kullanıcıların işine yarayacak :). Her iki grup daha iyisini yapmak için bir rekabet içerisinde olursa, sürekli gelişen bir ofis paketimiz/paketlerimiz olur. Buna da kimsenin hayır diyeceğini zannetmiyorum.

MS Office’e alternatif ürünler sizce bir süre sekteye uğrayacak mı? Bu ayrılıktan Microsoft kazançlı çıkacak diyebilir miyiz?

Görkem ÇETİN: Görebildiğim kadarıyla kapalı kaynak kodlu ve ücretli ürünlere alternatif olabilecek açık kaynak kodlu ve/veya özgür yazılımlar şimdiye kadar -ürün bazında değil, çözüm bazında- sekteye uğramadı. Hemen her alanda en azından bir, genellikle piyasada tutunan iki ya da üç alternatifi her zaman bulduk. LibreOffice örneğinde kullanıcıların kafalarının karışıklığından rakiplerin kısa süreli bir avantajı mutlaka olacaktır, ancak orta vadede LibreOffice ve OpenOffice.org’un kod paylaşımı artarsa bu fark kapatılır, hatta teknolojik açıdan rakiplerin de önüne geçilebilir.

Hakan HAMURCU: Az önce bahsettiğim gibi kısa vadede Microsoft bu olaydan kârlı çıkacak. Ancak Microsoft’un unutmaması gereken bir şey var; bir süre sonra baş etmesi gereken iki sağlam rakibi birden olacak. Yani aslında LibreOffice, Microsoft için yeni bir cephe açtı. Uzun vadede Microsoft’un mutlaka ciddi tedbirler alması gerektiğini düşünüyorum. Yeni yapılanma içerisine giren her iki ofis ekibi de artık bu süreçleri tamamlama aşamasında ve bundan sonraki dönemde artık yeni sürümler birbiri ardına gelecek. Microsoft’un özellikle ofis programını geç yenilemesi ve bir türlü dosya standardını oturtamamış olması (OOXML’den ve hakkında açılan davalardan bahsediyorum) sorun yaratacak.

LibreOffice’in yeni sürümleri için geliştirici camiasında ne tür yenilikler tartışılıyor?

Görkem ÇETİN: LibreOffice daha özgür bir yönetim altyapısına geçtikten sonra son kullanıcılar ve geliştiriciler, bu ürünün özellik kümesini daha da artırmak üzere

çalışma yapmaya başladılar. Bu hareketlilik listelerde de görülüyor. Hemen aklıma gelen birkaç istenen özellik arasında, belge biçimi uyumsuzluklarının daha kolay belirlenmesi, Impress için basit video ve fotoğraf düzenleme aracı, dil bilgisi denetleyici, gelişmiş OCR desteği, değişikliklerin izlenmesi için daha etkin bir arayüz var. Bunların yanında sunucu temelli ortak düzenleme ortamı, yeni bir menü ve araç çubuğu tasarımıyla daha gelişmiş güncelleme sistemi de konuşulan konular arasında.

Hakan HAMURCU: Bu aralar büyük diyebileceğim bir yenilik tartışması yok. Ama elbette daha küçük yenilikler yakın zamanda ofis paketine ekleneceği gibi birçok hata düzeltmesiyle çok daha kararlı bir paket haline gelecek. Bu konuda yukarıda da bahsettiğim gibi ekip daha yeni yeni verimli olarak çalışmaya başlıyor ve önümüzdeki günlerde bir yol haritası açıklanırsa o zaman bizler de planlanan gelişmeleri görmüş olacağız. Ciddi yeniliklerin 2011 sonu ya da 2012 başlarından önce olması pek mümkün görünmüyor.

OpenOffice.org ya da LibreOffice topluluklarının ne tür desteklere ihtiyacı var? Çeviriler dışında topluluğa destek vermek isteyen insanlar neler yapmalı?

Hakan HAMURCU: Özellikle Pardus 2011'in varsayılan ofis paketi olarak LibreOffice'i kullanmasından sonra işin doğrusu OpenOffice.org'a olan ilgi azaldı. Web, Wiki ve Forum ile bizzat ilgilendiğim için söyleyebilirim ki kullanıcılarımızın birçoğu (en azından katkı verenleri) Pardus tarafından geliyormuş :).

Bu aslında bizim için çok sevindirici bir olay ama bir o kadar da eksik olduğumuzun bir göstergesi. Windows kullanıcıları ya her şeyi biliyorlar ya da bol miktarda indirdikleri halde OpenOffice.org paketini yeterince kullanmıyorlar. Her ne kadar gönlümüz Linux'tan yana olsa da kullanıcılarımızın büyük bölümü aslında Windows tarafında yer alıyor. Onlarla ilgilenmemiz ve Open/LibreOffice konusunda ikna etmemiz gerekiyor.

Bu aslında Linux camiası için de çok önemli bir unsur. İnsanları Windows'tan Linux'a transfer etmek istediğinizde ilk kullanacağınız silah aslında ofis paketi. Eğer insanlar hazırladıkları belge ve tabloların hiçbir değişikliğe uğramadan aynen Linux'ta da çalışacağını bilirse, o zaman daha bir güvenle geçiyorlar.

Bu yüzden Open/LibreOffice topluluğunun acilen sayısını ve bunun yanında etkinliğini artırması gerekiyor. Bu da elbetteki insan gücüyle yapılabilecek bir konu. Biz %100 gönüllülük esasıyla faaliyetlerimizi yürüttüğümüz için kolay büyüyemiyoruz.

Özellikle vakti olan gençlerin bizlere vereceği destek çok önemli. Tanıtımdan, wiki belgeleri oluşturmaya, çevirilerden, forumda gelen sorulara verilecek cevaplara kadar hemen hemen her dalda desteğe ihtiyacımız var. Sadece İstanbul değil Türkiye'nin tüm şehirlerinde en az 5 kişilik bir üniversite öğrenci grubu organize edebilirsek bu topluluk için harika bir gelişme olacaktır.

Ankara'dan destek isteyen bir kuruma seminer vermek için İstanbul'dan birini göndermekten, o şehirdeki arkadaşımızın gitmesi bizi daha güçlü kılacaktır. Faaliyetlerin aksamadan yürütmesi çok önemli, zira kullanıcılar en ufak bir sorularına cevabı geç alınca tepki gösteriyor.

Bizlerin hangi şartlarla çalıştığını bilmediklerinden doğal olarak ufak bir soruya cevabı bile "Çok geç yazıyorsunuz" diyerek serzenişte bulunuyorlar. Bu sebeple ilk yapmamız gereken hamle, Türkiye ekibinin hızla büyütülmesi ve ekipteki herkesin aktif katılımcı olmalarını sağlamak olacak.

Bu konuda bir hazırlığımız var ve metne döktükten sonra yine sizlerle belki yeni bir e-dergide belki haber olarak paylaşacağız. Sizlerden gelecek ve katkı sağlayacak tüm fikirlerle de açık olduğumuzu hatırlatmak isterim.

LibreOffice arayüzünün Türkçe çevirilerinde son durum nedir?

Hakan HAMURCU: Bu konuda sevgili Zeki BİLDİRİCİ önyak oldu ve Pootle'da çevirilere katkı vermeye başladı. Aslına bakarsanız GUI (Kullanıcı arayüzü) çevirilerimiz OpenOffice.org'dan transfer olduğu için % 100'e yakın oranda, şu anda % 98 ve hızla tamamlanıyor.

Bu sebeple hâlâ aktif olarak devam eden OpenOffice.org çeviri ekibine başta sevgili Ayten GÜLEN olmak üzere hepinizin huzurunda teşekkür etmek istiyorum. Ayten'den önce yine çeviri ve diğer faaliyetlerde bizlere yol gösteren ve önyak olan Rıdvan Bey, Ömer Bey gibi şimdi isimlerini hatırlayamadığım bir çok arkadaşımızı da anmadan geçmek olmaz.

Şu ana kadar birçok insanın emek verdiği Türkiye ekibini sizlerinde desteğiyle daha da büyüterek ilerletmek bizlerin görevi. Çevirilerin GUI'den ziyade "Yardım" belgelerinde çok desteğe ihtiyacı var.

Bu sebeple İngilizcesi iyi olan ve Open/LibreOffice'i kullanmayı bilen arkadaşlarımızın destek vermek için öncelikle sevgili Zeki ile irtibata geçmeleri gerekiyor. Özellikle ofis paketini kullanmayı bilen diyorum çünkü sadece İngilizce bilen arkadaşlarımızın yapacakları çeviri yerine göre komik olabiliyor.

OpenOffice.org/LibreOffice tarafından bakınca, KOffice nasıl görünüyor?

Görkem ÇETİN: Bundan dört yıl öncesine kadar gelecek vadediyordu, ancak geliştirici sayısının azlığı, ofis uygulaması yazmanın çok çeşitli bilgi ve beceriye sahip kullanıcıları bir araya getirmesi gerekliliği ve proje liderlerinin birkaç kez değişmesi nedeniyle KOffice beklenen çıkışı yapamadı.

Hakan HAMURCU: Şahsi fikrime göre iyi düşünülmüş, hafif ve çok da sıra dışı olmayan bir ofis paketi. Günlük işlerinizde yaptığınız hemen hemen tüm işlemleri yerine getirebilecek bir kalitede ancak bir Open/LibreOffice değil.

Uzun vadede ben çok gelişeceğini ve kullanıcı sayısının artacağını düşünmüyorum. Hatta belki KDE ekibi bir süre sonra KOffice paketini geliştirmeyi durdurabilir.

Ofis paketlerinin kullanıcıların önemli bir kısmının ihtiyacının çok ötesinde şeyler yapabilen ve bu ölçüde hantal programlar olduğunu düşünüyor musunuz?

Görkem ÇETİN: Bunu sorduktan sonra docs.google.com'a girip kaç farklı dosya üzerinde çalıştığıma baktım. Şimdiye kadar Google sunucuları üzerindeki 126 dosya üzerinde işlem yapmışım. Herhalde bir o kadar daha elimi kirlettiğim dosya bilgisayarımda vardır. Kimi basit işlemleri Google üzerinde yaparken, biraz daha tasarım gerektiren ve son kullanıcıya dokunabilecek dosyalarıysa masaüstümde tutuyorum. Birisinden vazgeçmem şu an için mümkün değil, ama Google Docs'un becerilerini de yabana atmamak, güzel taraflarını özgür yazılım alternatiflerine aktarmak gerekiyor.

Hakan HAMURCU: Buna hem evet hem hayır demek zorundayım. Ofis paketleri evet günümüzde çok büyüdüler ve ufaklık bir ihtiyaç için hantal olmaya başladılar. Bununla birlikte hayır diyorum çünkü o kadar farklı sektörlerde, farklı insanlar kullanıyor ve bu yüzden herkesin ihtiyacını karşılayabilmek için mecburen büyüyorlar. Fakat her sektör/kullanıcı için ufak parçalar halinde farklı programlar yazılması gerekiyor, bu da bir bütünlük sağlamayacağı için uygun görünmüyor.

Ofis programlarını; şairden matematik öğretmenine, programcıdan web tasarımcısına, e-dergi oluşturanlardan şirket hesaplarını tutanlara kadar çok değişik insanlar çok farklı ihtiyaçları için kullanıyor. Siz ya tüm bu ihtiyaçları karşılayan tek ve hantal bir ofis paketi yapacaksınız ya da her biri için ayrı ayrı ayarlanmış bir sürü ofis paketi yapacaksınız. İşin doğrusu, tek paket yapmak bana daha mantıklı geliyor. Bu sebeple biraz hantal olmasına da katlanmak durumundayız.

LibreOffice/OpenOffice.org Calc'ın performans sorunlarıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Görkem ÇETİN: Bu konuda pek çok yazı yazıldı, yorumlar geldi. Hâlâ da gelmeye devam ediyor. Çok net söyleyebilirim ki, konuştuğumuz firmadaki kullanıcıların hiç birisinden bu tür bir şikayet gelmiyor. İlk açılış süresinin birkaç saniye uzun olması, kişinin verimini düşürmüyor. Uygulama bir kez yüklendikten sonra bellekte kaldığı sürece açılış hızı da çok artıyor. OpenOffice.org 3.2 sürümüyle beraber gelen çeşitli performans artırımları da bu süreyi çok kısalttı, pek çok bilgisayarda 4 saniyenin altına indirdi.

Hakan HAMURCU: Son sürümle birlikte (3.3.2.2) herhangi bir performans ve/veya yazdırma sorunu kalmadı (en azından ilk haline göre). Bir önceki soruya yazdığım cevap aslında burası için de geçerli. Sürekli ofis paketini yenisiyle güncellemek elbette iyi bir tutum. Ancak donanımınızı hiç güncellemeden yıllar

boyu sadece ofis paketini güncellemek pek mantıklı değil. Programların hacmi büyüdükçe ve işlevleri arttıkça doğal olarak daha fazla donanım kaynağına ihtiyaç duyuyor. Ofis uygulamaları daha fazla RAM ihtiyacı duyar ve artıracığınız her RAM miktarı size performans olarak geri döner.

Son olarak LibreOffice Türkiye ekibinin oluşturulması ve faaliyetlerinin yürütülebilmesi için insan gücüne ihtiyacımız olduğunu bir kez daha hatırlatmak istiyorum. Bununla birlikte OpenOffice.org Türkiye ekibi zaten görevlerinin başında ve gelecekte de var olmaya devam edecek. Dileyen arkadaşlarımız ister OpenOffice ekibine ister LibreOffice ekibine ya da isterlerse her iki ekibe de katılabilirler. İsteklilerin bana ulaşması durumunda kendilerine yardımcı olacağımı belirtmek istiyorum.

Pardus Kullanıcıları İçin Yararlı Adresler

Pardus 2011'i bilgisayarınıza nasıl kurabilirsiniz?

Pardus topluluğu neler yapıyor?

Dergimizin tüm sayılarını nereden bulabilirim?

Nerede bu Pardus kullanıcıları?

Pardus geliştiricileri neleri tartışıyor?

Pardus kullanıcıları neleri tartışıyor?

OpenOffice.org Türkiye

Bir hata buldum, bunu nereye raporlamalıyım?

Pardus ile ilgili teknik bilgiler için nereye bakmalısınız?

Şehrimde Pardus 2011 DVD Gönüllüsü var mı?

Pardus kullanıcıları www.linux.com'da ne yapıyor?

Windows'tan Pardus'a nasıl geçebilirim?

Pardus kullanıcılarının gezegeninde neler oluyor?

Pardus ile ilgili Sıkça Sorulan Sorular

